

B
810.09

Ko

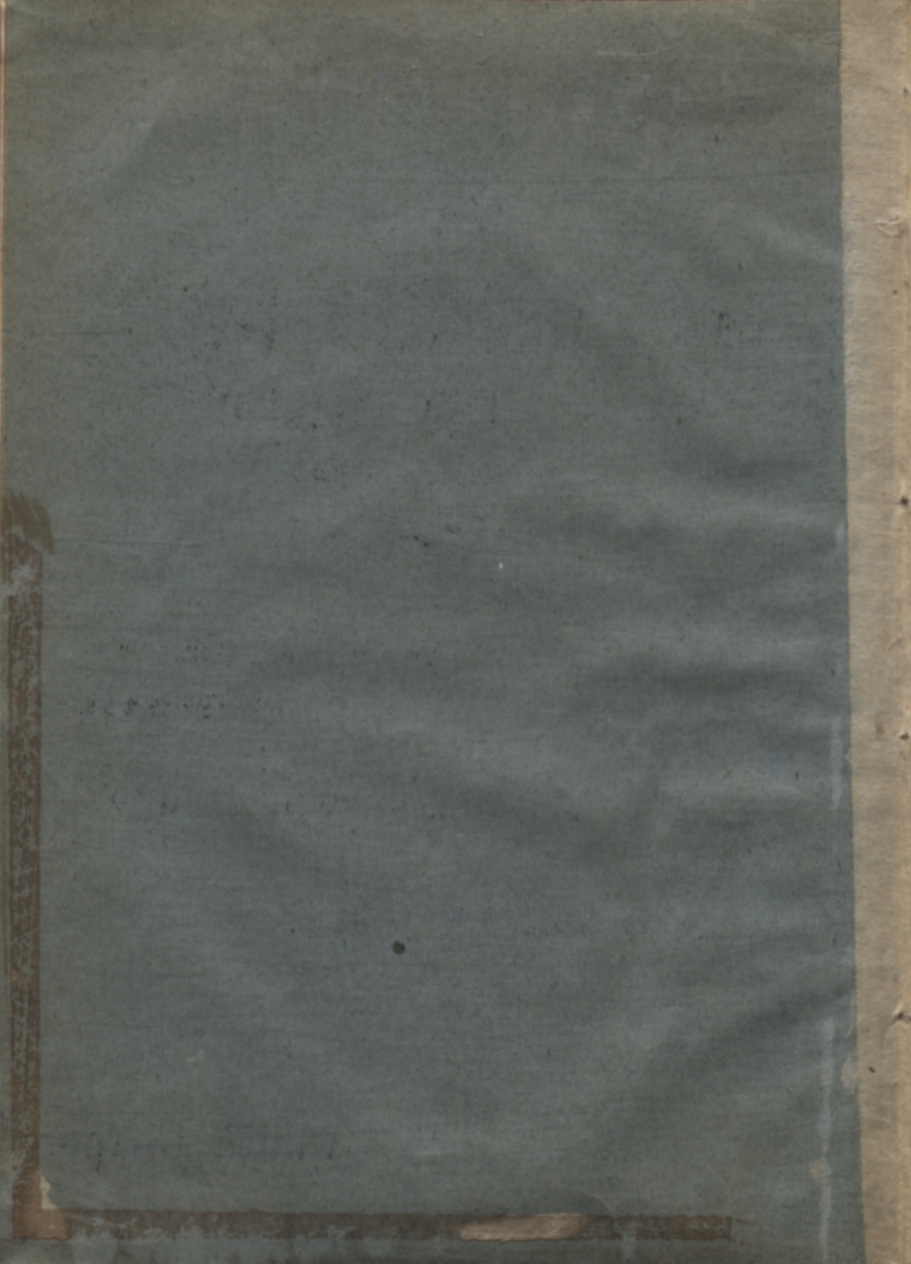
**Andreews Needra
mums sludina?**

Kritiski apzerejumi no
J. Afara un B. Dermana.

Izdewis Leimanu Johnis.

Maksa 15 kap.

810.09

Ko

Andreews Needra mums sludina?

Kritiski apzerejumi no J. Afara un B. Derman

Rigā, 1905.

Izdewis Leimani Zahnis.

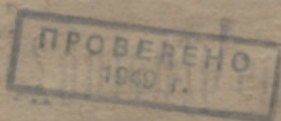
Dfirnau eelā (Mельничная ул.) № 66, кв. 20.

228720

60

Latv. PSR Valsts Bibliotēka

Inv. 57-39.026

Дозволено цензурою. — Рига, 23-го марта 1905 г.

Ir diwas nahwes, kas gluhn weennotuk us
fabeedriika darbeneeka listeni. Weena ir nahwe
zihnâ pret wiſeem pagahtnes flogeem. Waj wahju
muſchneeziba un rahtskundſiba, kâ agraf, waj tſchinow-
neeziba, kâ tagad, bet arween waldoſchâ patwariba ir
bijuſi taſ puhkiſ paſakâ, kaſ nahwigas ugunis ſplauj
pretim katram, kaſ trauzè ta meeru un waldbibu. Zauri
zeetumeem, trimdam, lihdj pat nahwei eet zihnitaju
ehrfiſchu jeſſiſch. Tſikai welts taſ naw: wiſpehdejam
wahrdam un darbam, kaſ teiſts un darits pret patwaribu,
tam ir ſawa daſa pee taſ leelâs uſwaras, kura paſch-
laif no tautas teel iſkarota.

Bet ir — otra nahwe . . . To mirſt tee, kuxi, do-
madami patwaribu muſſiſcham neweizamun un neraſdami
ſewi deeiſgan droſmes, paſchi ſaujas pahrwilſtees winas
puſè, padodas winai par eerozi un no droſchas ſlehptu-
wes ſchauj buſtas uſ ſaweem brahteem. Tautai un nah-
kotnei tee ir miruſchi un laika ſtrahwa aproſ winus
lihdj ar winu aiſſtahweto pagahtni ſawâ beſdibenâ.

Agraf, kad weenigee walditaji un apſpeedeji bija
wahzeeſchi, un winu galwenais ſpaida riſks, jau kopſch

eenahfšchanas Baltijā, bija tiziba, tad leelais wairums šcho garigo miroņu bija latweešchu mahžitaji. Tee aismirša šawu tautu, šawu dšinto šahrtu, tapdami pašči par tās kalla kungeem. Bet pehdejā laikā, tur iščki-roščho lomu eeguwa wišai walstij kopigee špaidi, kà ari Rīgas dšihwe, tur mahžitaji, palikdami jo projam wahzu wagari, newareja ijpildit jaunus wispahrpoliitīškos ušde-wumus. Teem wajadseja zitu kalpu un šchee kalpi radās ar dašcheem Rīgas beedribu barwešcheem, adwo-kateem un awiščhneefeem, — wišeem teem, furi gribeja ša-beedribā wal dit un to zitadi newareja, kà ar warmah-zibu un ar to, ka isleetoja wišus lihdsjekus, ari wis-negodigakos. Un diwi wahrdi tad nahf latweešchu kulturas apšinā: beedribu dšihwē šwehrinatais adwokats Fr. Weinbergs, un publižistifā — teologijas kandidats Andreews Needra.

Muhs šche intrefē tas otrais. Tagad, tur winšč šawu wirseenu jau wispušigi peerahdijis, tur otrfahrt, ari šabeedriškās dšihwes wirseens ir šklaidri paredšams, un tur, beidsot, šabeedribai jo šewiščkā šwarā kriht šinat un šapraš, kas ir ihšts, kas wiltus praweets, un jif šatram war uštizetees šopejās leetās, — tur weentšopejs pahrškats par Needru war nahf pašchā wisihštakā laikā.

Needra šahka kà dšejneeks ar šawām „Zefineela dšeešmam“. Tur škaneja weentuliba, ilgās pehz jaunas dšintenes un pehz jaunām, špehzigām dšeešmām: „Weenas dšeešmas gribetos, Weenas weenigas; Dšeedatu to gruhšos brihšhōs, eedams zihnās, eedams kaujās;

Teeftu winâ, pehz ka djenos... Preefich ka dsihwotu un mirtu" u. t. t. Bet lihdj ar fchim ilgam winâ walda fahpiga atsihfchana, ka: „Nawa muhfu laifeem dseeftmas, Kas fâ ehrgla fpharneem nestu Augfchup dwehfeli“.

Teeftam, t a h d a s dseeftmas tolaif nebija: ta wehl bija radama. Waj no jaunâ dseeftmineeka, kura ilgas un fajuhimiba daudj fo folija? Dajchs to zereja un uf winu fahka flauftitees. Un winich dsejoja un rakftija stahstus un beidsot kritifkus apzerejumus, arween juhfigus un ruhpiqi iiftrahdatus.

Bet te, jo dftak winich fneedjâs rakftneejibas laufâ, jo gaitchak nahza redjams, ka agrakais zekineefks, zeta mekletajs, top par zeta aifkruftotaju, un jaunâs dseeftmas fahrotajs par jaunu dseeftmu apfartotaju. Ne tâ, itfâ winich to daritu „wezo“ wahrdâ, nebuht: pee reiies winich ijmeta dajchu jo afu wahrdu par pihlaru feklibu, bet atraitidamees no wezeem, ari no letonifma, winich to teeftu jo brihwafi greeja fruhiti pret 90. gadu „jaunajam idejam“. Zau no laifa gala winich newareja nefur peeplehgtees flahht, gribeja buht zentrs fawam „pulzinam“ un nehmas tapehz aplarot wifus, kas winam uifstahjâs fâ fahuzenfchi. Sewifchki bahrgu teeftu winich fpreeda par Afpafiju, un par wifam Afpafijas dramam „Auftumâ“ iijnahza garaka rakftu wirkne. Tur dsejneezei pahrmiet atkaribu no partijas un pahrfpihletus uifkatus. Kritikis beedinaja jauno paandji no pahrfteigfchanâs, fâuzâ to atpafak, fâuzâ pee apdomibas. „Zif labpraht es ar fawu dftakâ pahrliezinafchanos buhtu winus fâuzis atpafak no winu leelifkam „idejam“, fâf, lai fâhl mafumâ, lai fâhl gar fawi... ja ikweens par fawi buhs freetns, tad ari kopiba nebuhs flifka“. Ar tahdeem wahrdeem, kuri lafami „Auftumâ“

1896. g. 610. lap. p., Meedra jentàs bremsjet jaunàs paaudjes attihstibu. Lai jel nesteidsotees: gan wišs notičhot pats no šewis. „Gan tauta attihstifees, gan dabifkâ gaitâ radifees tahkaf raugošchees laudis, kad darba laufs buhs plaščaks, gan jutis latweešču djejneeki djiłaki, kad pati dšihwe taps dšikafa. Nepahrsteidsotees attihstibas foks pats no šewis augs, radifees nopelni, radifees tradizijas“ (turpat 439. lap. p.). Mehs peewendam šchos Meedras wahrduš, kas rakstiti drihš 10 gadus atpakaf, lai rahditu, ka wina tagadejee uifkati nebuht naw peepešči dšimušči, bet ir dihgli rodami jau te. Šchaf paščâ laikâ, kur Apasijas djejas teeščam neša kâ ehrgkâ špahrneem augščup tuhštotoščas diwehšeles, kur bija dšeešma, ko dšeedaja „zihaâš un kaujâš“, tur Meedra, kas nezif šen pehš tahdas dšeešmas bija šlahpis, nesinaja zitu, kâ beedinat un meerinat ar „gan jau, gan jau“. Kad winšč bija prašijis pehš plaščuma, špehka un kopibas, nu winšč šauza pehš „mašuma“, pehš šahščhanas katram „gar šewi“. „Zekineeka dšeešmâš“ iřrahbijâš nešpehšjiga weentuka balšs, kas šina gan ilgotees, bet nešpehš zeltees, zihnitees zauri dšihwei un tapehš ari newar šaprašt tos, kas zihnas. Kam peeteef ar to tizibu, ka „attihstibas foks pats no šewis augs“ un turklaht augs tifai „nepahrsteidsotees“, tas muhščam paliks labakâ gadijumâ nomakus, attihstibas nešapratejs, bet kaunakâ gadijumâ tâš apkaro-tajs. Urween winšč buhs pee teem pehdejeem, pee lihdiškrehejeem, kuri attihšt wišu tif tad, kad tas jau iščkirts un notizis; winšč šaredšes tif to, kas degungalâ, par ko wairs naw jazihnas, bet tos jaunakos špehkus, kas zihnišees, atkal „ar šawu dšikaku pahrleežinaščhanos“ šauks atpakaf, beedinâš, norahš u. t. t.

Tahdu lihdiškrehjeju mums ir legions un tā
 tahds ween Needra nepelnitu eewehribas: Needras
 galigo wirjeenu ijschihra wehl zits kas. Tas bija tas
 breefmigais fastrehgums, tahds muhsu gariga dsihwé walbija
 ap gadu fintenu mainam. Tee bija laiki, kur gandrihi
 wišu, kas ween atflahtâ dsihwé dabuja parahditees, is-
 mantoja atpakrahpuki. Tee bija laiki, kur Weinber-
 gis tapa par to, kas winſch ir, un Blaumanis djeedaja
 winam himni, kur latweeſchu namu ihpaſchneeki, arween
 buhdami konjervatiwas dabas, ar leelu brehtu un maju
 wilnu ſahſa plahtit ſawus weikaliski netihros karogus
 un dajchs labs ſlawens inteligents ſahwâs juhgtees pee
 winu partijas ſerras; tee bija laiki, kur „pilſonu
 leetu“ iſbahneja par „tautas leetu“, kur pilſonu
 zentrs steepa ſawas ſirnektu ſahjas pat pehz laufſaim-
 neektu patſtahwibas un kur ari rakſtneezibâ nahza modê
 ſludinat meeru, fluſumu, dwehſeles juhſimibu, newainigu
 „dſimtenes mahſlu“ un wirtuoſu techniku. Za kad, tad
 ſchâl laikâ Needram wajadseja iſpeldet augſchup! Ar-
 ween winſch bija dſinees tiſt pee wahrda ari ſabeedri-
 ſkâs leetâs un nu patſ „laika gars“ nahza winam pre-
 tim: tas ſauktin ſauza pehz wihra, kas ſludinated mee-
 rigus un lojalus darbus, ſludinated tos pilſoneem,
 ſludinated tos gruntneekem un winu dſinai pehz man-
 tas un waras dotu tiſ juhſmigi dſejiſkus tehpus, kâ:
 „dſimtene, nazionalifms, ſeme, darbs, familija!“ Teeſcham,
 ja Needras toreij nebuhtu bijis, tad buhtu wajadsejis
 winu ſpezieli iſgudrot! Bet nu winſch jau bija, winſch
 gaidbija uſ ſawu ſtundu, winſch nahza un peekriſchana
 uahza ar winu! Pee „Auſtruma“ winſch nehmas mo-
 nopoliſet wiſu latweeſchu rakſtneezibu, nodibinat ſautko
 tahdu, kâ rakſtneektu arteli, lai tos atrautu no netanti-

ſkeem organeem. „Auſtrumâ“ winſch laida klaja leelo romanu: „Lihduma duhmôs“, latweeſchu rakſtneeziâ eewehrojambu darbu, kur tehlotu zihua dehl jemes ſtarp latweeſchu gruntneekeem un wahzu muuſchneekeem. Ta bija pateiziga weela un dramatiſjeta par „Semi“, ta guwa autoram wehl leelaku triumfu. Needra tapa paſihitams, notika Needras wakari, nahja Needras rokâs „Peterburgas Awifes“ peelikuma wadiba.

Un te, dſehris reiſ pilnu malku no tautas atſinibas wiſhna, winſch negribeja turpmaſ wairs ſlahpt un kluſet. Winſch gribeja runat wiſur lihdſ, buht autoritate, tautas wadonis. Rewaredams ſatikt ar „Peterb. Aw.“ galweno waditaju, winſch eeguwa ſew „Auſtrumu“ par ihpaſchumu nu — pazehla ſawu ſarogu. Lojalitate, meers, mehreniba, nepahrſteigſchanâs, peemehroſchanâs wiſmaſakam praſibam un beidjot — jaunâs ſtrahwas galiga iſnihzinaſchana, — luhk galwenee punkti wiſna programâ. Iſpaſchi jaunai ſtrahwai wajadſeja iſnihkt jau pirmâ gadâ, „Auſtrumam“ iſplatitees arween plaſchak, lai buhtu weens gans un weens ganamais un buhtu „meers wirs jemes!“

Uj tautas dſihwibas zekâ uſgulâs m i r o n i s . . . Zau laika ſtrahwu ſproſtoja gadu ſimtena dambis . . . Ku wehl aiſ ta Weinbergis, wehl Needra . . . Un baiſi metâs . . .

Un tagad? Waj naw wiſs pahrdſihwotais itkâ neapgaſchams peerahdjums Schillera wahrdeem: „Paſaules wehſture ir paſaules teeſa?“ Kapeh3 muhju rakſtneekam wiſu tijibu bija liſt uj patwaribu taiſni tai momentâ, kad ſchaj patwaribai tuwojâs paſtara deena? Kapeh3 bija atſtaht daiſrakſtneeziibu, kurâ mita wiſna ſpehks, un pahreet uj politifu, no kuras winſch neſinaja it nekâ. Waj lai atkal peepilditos tee wahrdi: „Ko deewi

grib ſamaitat, to wini padara aflu?" Bija tā, it ſa ſahds ſ p e e ſ t u w i n u n o l a u ſ t a i ſ ſ e w i s w i ſ u s t i l t u s, ſ a i ſ t i t e e s a r ſ a b r u h ſ k o ſ c h o ſ a h r i b u u n a i ſ ſ t a h w e t t o a r w e e n a f l a t i, j o b r e e ſ m i g a t i t a b r u k a, l a i b e i d ſ o t ſ o p e j ā b e ſ d i b e n i a p r a k t u n e w e e n ſ a w u p u b l i z i ſ t a, b e t a r i d ſ e j n e e k a ſ l a w u . . .

Šchi tragiſkā ſtuhma Needras liſteni dod pehdejam ſawu dramatiſku intereſi: ta ir wehl weens eemeſls wairak, ſefot wina darbiba i un wiſpirms tuwak apſtahteos pee teem uſſkateem, ſahdus winiſch iſwedis ſawos ſtahſtōs, tehlodams inteligentu latweeſchu rakſturus, fureem peeſchſir plaſchus kulturas uſdewumus un ar furu muti winiſch pats nereti mihl runat.

* * *

Needras inteligenta tiſps ſtudejams pee tſchetreem wina ſtaſtu waroneem. Schee tiſpi ir: B a h l a i s ſ t a h ſ t ā „ B e ſ p a ſ c h a p a g a h t n e s “, K a l e j s „ N e ſ p e h z i g ā d i w e h ſ e l ē “, m a h z i t a j s S t r a u t m a l i s u n i n ſ c h e n e e r s S t r a u t m a l i s „ L i h d u m a d u h m ō s “ . K o n t r a ſ t a b e h l e s w e e t a m a i ſ r a h d i ſ c h u a r i u ſ m a h z u t a u t i b a s t i h p e e m, p e e m., S a n d e n u „ L i h d u m a d u h m ō s “ .

B a h l a i s i r i ſ t u d e j i s t e o l o g s, ſ a s j a u a u g ſ t ſ k o l ā w e h r ſ i s b e e d r u w e h r i b u u ſ ſ e w i z a u r ſ a w u w e e n t u l i b u u n n e p a r a ſ t e e m e e ſ k a t e e m . Š c h o e e ſ t a t u g a l w e n a i s ſ a t u r s — ſ a l p o ſ c h a n a t e o l o g i ſ k a i d o g m a i *) . D o g m a n o ſ a ſ a w i ſ u w i n a d ſ i h w e s r i h z i b u . P a h r i p a r t o z e l t e e s, p r e t t o d o m a t, r a u d ſ i t w i n u k r i t i j e t, — t a s i r g r e h ſ s .

*) Dogma — negroſama mahziba, negroſamas doma: teologiſka — gariga, atteezotees uſ tižibu.

Autors tà raksturo Bahlā eefkatus: „Deewa prahtu mehš warot atsiht tikai ij bibeles. Ja kahds šahktu šchaubitees par to, waj wišs, kas bibelē teikts, teešham tà notizis, ja winšch šahktu meklet un kritijet pehž žilwežigeem peemaišijumeem pee Deewa prahta išteifumeem, tad winam wairs nekur naw drošcha pamata“. Winšch šawās dogmās eetehrpees, ša kahdā sistēmā, no kuras newar ahrā tikt. Winšch nerihkojas nemaj pehž šawas širds dšenukteem, jo pateefibā winam nemaj naw morališku dšenuktu, kas buhtu winā dšiti eeaugušchi. Winam naw pašcha gribas. Wišu noteiz peņemtà sistema; jadara tas tà un tamdehš, ša dogma to tà pawehl, un newis, ša širds uj to škubinatu. Bahlais, dogmas dšihšs, grib ari šawus dogmatiškos eefkatus išplatit starp žiteem žilwešeem. Winšch pehrš bibeles un dahwina tās pašihštameem. Winšch eet netihrōs alus pagrabōs, netiklibas mitefkōs un laša tur wišeem par šmeeklu šwehtos rakstus. Winšch grib atgreest nollihdušchu jaunawu Magdu, škubina winu lašit šwehtos rakstus, kahdam noluhkam ari tai Bahlais dahwina bibeli. Bet winšch to nedara tapehž, ša winam buhtu mihleštiba, intereše preešch žilwešeem. Nē, dogma to pawehl un tapehž tas jadara. Winam jau preešch realās*) dšihwes naw nekahdas interešes. Pats autors par winu šaka: „Kaut tatšchu winu waretu eedabut starp šaudim, eekustinat winu preešch dšihwes!“

Dogma tomehr neweda Bahlo pee labeem panahfumeem. Kam naw eekšcheja morališka**) špehka, tas war ahtri grimt tikumiški; to nešargās nekahda sistema. Tas drihji peerahdās pee Bahlā. Kahdā deenā, šaulei un

*) reals — ihštens, pateefš.

**) morališks — tikumišks.

dfihwibai wisapfahrt fakojot, Bahlais ar Magdu aismir-
ftas un padodas faiflibai. Pehz fchi notifikuma Bahlais,
fatreefts nahf pee fawa beedra (stahsta stahstitaja) un ij-
mifis luhdfas padoma. Un beedrs winam atfaka: „Ta-
gad tu nahzi pee manis pehz padoma. Zau ta ir flitta
fihme. Bilwekam fchahdös jautajumös newajaga padoma
deweja. Winam jaklaufa tikai uj to, ko faka wina
pa fcha jinama firds, wina pa fcha tikumi fka
griba. Wehs nedrihftam eezelt otra par fawu finamo
firdi, nedrihftam fkatitees uj otru, fa uj fawu morališko
gribu. Bet tu newari zitadi. Tu newari tapehz, fa tew naw
pa fcha pagahtnes“. Tas ir, Bahlajam nebij tahdas pa-
gahtnes, kurä bahtu fpehjufe attihfitees wina morališka
griba, kas buhtu farefchgitös gabijumös ihstais padoma
dewejs. Kad beedrs Bahlajam dod padomu neatfahstees
no täs, kas lihdf ar wina kritufe, tad pehz beedra do-
mam, ari ta Bahlajs ne fpehj, jo winam truhfti fpehfa.
Man fchkeet, fa te atkal wainiga ta pate dogma, kas no-
faka, fa nebuhs pihteas ar teem grehzineefem. Beedrs
dod heidsot Bahlajam nelahga padomu: „Ej uj tureeni,
kur tu lihdf fchim mehfleji padoma, mefle tur! Dfihwo
pehz täs pagahtnes, kahda tew ir“. Padoms, kas newee-
nam Bahlajam nelihdfes. Tas ir padoms, greeftees at-
pafak pee agrafäs dogmas, kas wifu morališku grihu ir
atnehmuife. Labaks jau buhtu padoms — peegreeftees
realai dfihwei, realam dfihwes interefem. Bet waj fchahds
padoms atkal ko lihdfetu Bahlajam, par to jafchaubas.

Rä war ifaugt fchahds Bahlä tihps un jif win fch
reals, t. i. dfihwë fahstopams? Schahda tihpa zehlonus
pats autors pa datai ifkaidro. Bahlä audfinafchana
bij druhma, ftingra. Tehws nelahwa tam rotakatees, ne-
zahwa tam rihkotees pehz pa fcha gribas, bet ufpeeda

tam fawu, tehwa, gribu. Kad tehws manija, fa dehls grib luhkotees pa loqu, fur fungu behrni preezajas, tad ari tas preeks dehlam top leegts. Tehws fina, fa mahzitateem laba dshuwe. Winſch tahdu pat grib ſagatawot dehlam. Un ſahl dehlu uſ to ſagatawot: ſpeeſch laſit ſwehtus rakſtus, nekauj nodotees grehzigam domam, mahza lozitees zeenigo preekſchâ. Dehls tad ari „godam“ ſagatawojas un ar tehwa krahteem grafcheem eeſtahjas augſtkolâ. Tehws, kâ redjam, wiſâ audſinaſchanas laikâ leeto wiſadus lihdsjekus, lai atnemtü dehlam pa ſcha gribu un mahzitu liktees waditees tikai no zita. Tahſak, augſtkolâ ſtrahdaja dogma, par furas „audſinoſcho“ eeſpaidu gan autors nemin.

Dogmatikâ augſtkolas mahziſchana, teologijas dogmatikais gars tikai wehl papildinaja to, ko tehwa audſinaſchana bij dewuſe. Bet wehl tomehr paſchâ tehlojumâ paleek daudſ kas neiſprotams, neiſprotami ſchahdas audſinaſchanas zehloni. Kalab tehws nomaitâ ſawa dehla gribu? Kalab tas grib no dehla iſaudſinat dogmatikü ſpredikotaju? Tur wainiga tradizija (zeeſchi nodibinajees paradums). Œhi tradizija ir ſemneeku, ſalpu zilweku eeradums, audſinat tikai uſ paklauſibu un paſemibu, dot behrnam labaku materialu ſtahwofli, neluhkojot uſ to, waj iſwehletais darba weids nepadaris ſirdi aukſtu. Bet kâ ſchi tradizija iſauguſe?

Wina ir zilweka ſabeedriſkâ ſtahwoſka ſeſas. Œemneeka ſabeedriſkais ſtahwoſkis bij tahds, ka tikai ar paklauſibu un padewibu wareja dshiwê kultees uſ preekſchu; ſpehks bij fungu puſê. Œemneeks inſtitiwi, ſawas ſugas uſtureſchanas labad, mahzija behrneem „ſalpu garu“. To dara ari Bahlâ tehws. Un teekſchanaſ peh3 materialeem dshiwes labumeem ari bij ſcha ſa-

beedriška stahwokta ſekas. Kad wiſa jemneeku dſihwe noriſinajas zihnâ uſtura deht, zihnâ deht deeniſchkas maiſes kumoſa, bej kahdâm plaſchakâm garigâm intereſem, tad, protams, materialais ſtahwoellis teek uſluhkots par idealu un ſirds teek par blaſus leetu.

Bahlâ tihps ir weens no wiſintereſantakeem tihpeem Needras rakſtôs. Birmkahrt, winſch muhſu preeſchâ ir tiſ noteiktis, ſaprotams, ſa neatleek ne maſako ſchaubu par wina garigo ſaturu. Tahka, ſchis tihps, man ſchleek, rakſturo weſelu ſaujchu ſchkiru — tradizio = nelos*) teologus, furus naw muhſu laiku gars ſpehjis padarit ſchaubigus, — rakſturo netiſ ween teologus, bet wiſus tos latweeſchu intelligentus, kas auguſchi jem teologiſkâs dogmas eeſpaida. Winu gariga ſatura weena puſe rakſturojas ar to, ſa, ja wineem jaſper kahds ſwarigs ſolis dſihwê, wini uſſchkir ſinamâs lapas ſawâ ſiſtemâ un praſa: „Kas tur gan ſazits?“

Bahlâ tihpu mehſ wehl aiſnemſim rakſta beigâs. Tagad apluhkoſchu Kaleju „Neſpehzigâ dwehſelê“. Pats ſtahsta wirsrakſts rakſturo Kaleju. Winſch ir neſpehzigâ dwehſele, kas ſchaubas ſtarp idealeem un winu realiſeſchanu (peepildiſchanu) dſihwê, kurâ walda pretruna ſtarp pahrlēezibu un gribu. Kalejam, pehſ ſtudijam teologam**), truhſt eelſcheja ſpehka eet ſinamâ wirſeenâ, truhſt ſpehka tizet ſawai pahrlēezibai ſawam dſihwes uſdewumam. Kahds tad ir, pehſ Kaleja domâm dſihwes uſdewums? Kahda ir wina pahrlēeziba? Uſ to teeſcham naw eeſpehjamâs dot ſtingru atbildi. Winſch ir mahſſleneekſ pehſ ſawas dabas, mihl ar ſajuhſ-

*) Tradizionelâs = wezlaiſu, kas wehſturigi attiſtijeſs.

**) Teologs = deewahrdus ſtudejis zilwekſ, mahſzitajâs.

mibu dzejīškā, glefņu pilnā valodā runat. Winīch ir entūziasts, kas šajuhšminas par azumirkļa leetam, šajuhšminas par labu, šajelas pret launu. Kad augstīkolā beedri-korporanti taira šchaušmigu nezilvežigu peedseršchanos, tad Kalejs, nedomadams par šavu wahrdu šekam, ar wišu buhtibu šajelas pret šcho lopiško dseršchanu un eešaužas: juhs taš ešat zilweki! Neaišmirstat, ka juhs ešat ari zilweki un ne tikai študenti pehž Wagara rezep-tes!" Winam nepatihk dseršchanas preeki talab, ka tanis naw ihsta širds preeka. Winam nepatihk ari beedru weenaldbīgā išturedšchanās študijās. Winīch grib, lai katrs šavu darbu daritu no širds, un talab par wina luh-pam pluhst apwainojuma wahrdi pret beedreem: Waj tad juhšu študešchana jums nahk no širds? Waj eši jel weenreis dširdejis, ka juhšu šapulžēs kahds no jums ee-šahktu runat par šavu šinatni, kā jauneklis par šavu lihgawu, špulgām azim, un wahrdi kad gruhšch weens otu". Wina patošs peeaug ušbrukuma wahrdōs pret šavu beedri Friži Wagaru: „Tairni par tewi, Friži Wa-gar, eš runaju, taišni par tewi, par tawu tukšchumu. Un lai tas buhtu šchodeen, waj rihtu, — kur tu un taws bars plahtišees un nomihdišat katru šaku ašninu — muh-šcham eš jums šaulšchu aušis: leeks! leeks! beigala leeks!" Šchi pati šajuhšmiba pret wišu leekukotu, ne-dabišku parahdas štahsta beigās, kur Wagarš triumfo ar šavu jaundibinato laikrakstu lihdištrahdneekem. Tur Kalejs redž, ka triumfs nenahk no širds, bet ir tikai plahtišchanās, un winīch weenigais šajelas pret Wagaru, šolas winam pretim strahdat. Kaleja eššalteto (juhšmigo) dabu no žitas pušes rahda kahds žits epijōds (gadījumš) wina dšihwē — mihlestiba pret Mildu. Pee glahšes bo-les winīch eešilst un štraujōs, šajuhšmimatōs wahrdōs ij-

gahšch Mildas preešchà šawas juhtas. Tikpat ahtri winšch, pateizibas juhtu škubinats, apnemas prezet Kristinu, Mildas audšchu-mahšu, kas Kalejam bijis ihšts šargengelis wina gruhšà šlimibas brihdī. Wahrdu šafot, juhtu un šajuhšmibas Kalejam netruhšst, un širds winam laba jo laba — šà šaka, „ššaidra širds“. Un ja šchis tik bagats juhtu šaturs buhtu weenojees ar dišžiplinetu*) prahtu, ar noteiktu ideologiškū šaturu un štingru gribu, tad teešcham Kaleja peršonā buhtu šabeedrišks žilwešs, kas nešchaubitos, kurp eet, kas šawus mehrkus ari pehž eešpehjamibas šašneegtu. Bet taišni Kaleja idejas ir wina wahjā puše. Šinatni winšch nezeena. Tas redšams no pašcha Kaleja wahrdeem: „Šinašchanai naw špehka, mihtlais draugs! tas jau ir tas muhšchigais lahšts, ša wini wiši tiz un brehž, šinašchana ešot špehšts! . . . Bet ta jau tu nešaprotil!“ Šinatnes modernā gara neewašchana redšama šahšta beigās, kur Kalejš šaka Wa-garam: „Šur ahršemes šchee juhšu problemi wehl žif ne žif šahw šafarā ar dšihwi, bet juhs nešat šchurp tik problemus — ahršemju dšihwe paleek ahršemes. Šadeht mums išeekas tik šmeefliigi wiši juhšu žihnas šauzeeni: juhs wizinat nošwihdušchi šawus „gaišmas šchšehpus“, bet eenaidneeks šaut kur aij dewinām šemem, dewinām juhram . . . Mehš negribam buht ahršemneekeem mehršaki, negribam walfat šahjā winu išpišketo šahbaku“. Šahšat Kalejš šaka, ša winšch jau ahršemes neniznot, bet ša mums mahžitees wajag un tikai wišu dabuto pašcheem pahštrahdat“. Wišs šajitais jau nu buhtu šoti jauki, šad tik Kaleja eeššatos nešpihdetu zauri wina atpašakrahpuliba, konšerwatišms. Wišā šahštā redšams,

*) Šahrtiģš, štingri domajošchš.

ka Kalejs it nekur neišfakas par šinatniškeem ļautaju-
meem, lai gan viņš labprāt mīl runāt un netura
to apakšch puhra, kas viņš fātrahjees. Nerunā viņšch
par šinatni talab, ka ta viņu neinteresē, ka viņšch maj
ar to nodarbojees. Un pret moderno garu, pret ahrsemju
„garu“ viņšch fāzēkas ka konjerwativs zilweks, kam viņš
moderns pretigs. Jo zīt tad pateesības wiņa apgalwo-
jumam, ka šchis „problemas“, kas nāht no ahrsemēm,
naw peemehrojamas muhšū dšihwei? Waj no tureenes
naw pahrnahlučhas morališkās un mahkšlas štrahwas,
kas darijuščhas uš muhšū dšihwi nenoleedjamu eēšpaidu,
kas tapučhas pilnigi par muhšū štrahwam? Waj no tu-
reenes naw pahrnahlučhi daudži fābeedriškee ideali, un
pilnigi peemehroti muhšū dšihwei, peem., wispahrejas
un augstakas tautas iģlihtības ideals, je m a k o šch k i r u
š t a h w o k k a p a z e l š c h a n a s i d e j a? Un kas wairaf
ir darijis preekšč šinatnes, nekā šchās Kaleja nizinatās
ahrsemes? Nēwārēs tatščhu apgalwot, ka ari šinatne
naw peemehrota muhšū dšihwei, ka mums naw waja-
dšiga fāwa prahta attihštiba. Ja nemam Kaleju kā
dšihwu tihpu, kas teeščham ir dšihwē, tad, ja šchee Kaleji
eēškatitos labati dšihwē un nelidotu pa tikumiščtu prob-
lemu mahkoneem, tad wiņi tur redsetu tahdu gara tum-
šibu, kas dšemdetu karštu wehleščhanos: „Kaut šchis nee-
watais modernais gars drihšaf nošklaidrotu muhšū garigo
faturu!“ Ja wehl waretu fāchaubitees par Kaleju, kā
reakzionaru (atpafātrahpuligu) tihpu šinatnes šinā, tad
ščhis fāchaubas iģliht, lašot Kaleja wahrdus, runatus uš
Wagaru: „Dew tas weenalga, kā faprot pušaugu škukis
tawu emanzipaziju. Dew tas weenalga, ka wezaki ne-
špehji beš fāhpem noškatitees, ja viņu meēšigs behrns
šinatnes wahrdā teeš fā maitats . . . breešmi-

gafu elku naw wistumfchako paganu widi, kà fchi tawa finatne. Un kad jehni, tawu ideju waditi, ispostis wifju fawu nahkotni, tad tu meerigi fehdefi teatri un preezafees, fahds leeliiks zilwezes darbeneeks tu tafchu efof.

Ko Kalejs grib dot modernà gara weeta? Kahdi ir wina positifewee, labee ideali? Wistuwafi winam no zilweka gara jautajumeem fahw religijas jautajums. Bet wina religija naw dogmatifka un fchahdà finà pilnigi preteja Bahlà religijai. Bahlais pilnigi tiz dogmai un pee wina naw ne majako fchaubu. Kalejs par fewi faka: „Man wairs naw wezàs jeemas fwehtku tizibas“. Sawam tehwan winfch iffkaidro: „Tehws, es negribu juhs wifus kraht: par majitaju es nekad newaru tikt. Kadehl? ta es newaru iffkaidrot; teiffchu tikai, ka mana firds ta neatkauj. Es nedrihftu tà mahzit, kà mahzitam tas jadara, tadeht ka dajchas leetas es faprotu zitadi, nekà winam tàs jafaprot“. Schaubas pilnigi fapostijufchas wezo, nainwo tizibu, un tàs weeta radufes religifku jautajumu pahrdomafchana, kritika. Religiifkais jautajums winam fakriht ar jautajumu par dsihwes ufderumu. Un wifur te parahdas wina juhtu un eefkatu nenoteiftiba, wina fchaubas par fewi, par fawu jautajumu atrifinajumeem. Kalejs faka: „Efmu pahleezinats, ka ari muhfu ufderums eerakftits gan ne tur augfchà, muhfhigàs fwaigfnès, bet tepat muhfu fruhtis, muhfu dwehfelè, muhfu neefà, es nejinu — fur, bet fatrà finà tur un tà, ka tas muhs fpeesch un dfen darit to, uf ko mums dotas fpehjas un patika“. Daudj wahrdu par dsihwes ufderumu, bet maf noteiftibas. Satarà ar fcheem religifkeem un moraliifkeem jautajumeem, Kaleju

nodarbina ari zitas domas. To winšch ištaka wahrdōs: „Es mefleju pehz weena kopeja zehlona, pehz kopeja špehka, kura weids lai šchās parahdibas buhtu, un es neatradu. . . Par šawu dšihwes ušdewumu es, luhf, biju atfinis išprašt religijas špehku. Tad es šew jautaju, waj man ir kahdas zeribas, ijpildit šawu dšihwes ušdewumu? Un man bij jaatbild, ka naw zeribas“. Dā možās Kalejs ar šcheem gruhti atrišina-meem jautajumeem. Un šcho dwehšeles motu un šchaubu šekas ir dwehšeles nogurums, beššpehks, nepastahwiba. Kalejs par šewi šaka: „Pastahwibas man naw!“ „Špehka man naw!“ Bet tad winam, kà mašs zeribas štarinšch, pamirdš jaunās domas, ka religija ir genialitate, pehz kam nahf garšch prahtojums par religijas genialitati, pilns neškaidribas, miglains. Šchini prahtojumā juhtam šewišchku špehku, redšam glešnas, Kaleja šajuhšmibu, bet galu galā neišprotam, kas tad ihiti ir šchi religijas genialitate. Kalejs šawas jaunatraštās domas grib tahšak išpehtit un šcho pehtišchanu uštahdit par šawu galweno dšihwes ušdewumu. Winšch rakšta par šcho preekšchmetu grahmatu. No šahšta naw redšams, pee kahdeem rešultateem Kalejs nahžis. Bet ja ari teešcham šchās grahmatas šatums buhtu šinams, tad waram buht pahrlēezinati, ka noteiktibas tur nebuhtu un nebuhtu ari pilnigi ištchširts, kas ir reliģiškā genialitate un kà wina darbojas žilwežē.

Dā tad Kaleja gara wiršeens ir reliģiškš un, war teikt, mištiziškš. Kahdi wina politiškēe un šabeedriškēe uštati? Wš šcho jautajumu atbildot, wišpirmš wehrā nemams, ka Kalejam naw interešes preekšch šabeedribas. Winšch weenmehr runā par šawu dšihwes ušdewumu, bet nekur nešaka, kahds buhtu wišpahrim žilwežes ušde-

wums. Dà tad Kaleja ideali ir tihri personiski ideali, kas atteežas uš pašču; wina idealeem naw atteežibas ar realo dšihwi. Šhini šinā wina religiošais un mistiškais wiršeens ir tihri individuēls un neatteežinas uš šabeedribu, t. i., Kalejs nefur nešafa, ka ari šabeedribai wadjadsetu nodarbotees ar šcho religiški-mistiško jautajumu atrišināšchanu. Wispahrim, kà gara jautajumōs Kalejs pilns šchaubu, nešpehka, tàpat ari winam naw špehka peed alitees darbigi šabeedriškā dšihwē. — Kalejam šawi ušškati par šabeedriško tikumibu. Bet ij šcheem ušškateem gruhti islobit kodolu, kas tad ihsti ir šabeedriškā tikumiba. Ir winam tikai tahdas wispahrejas šrahšes par to, ka jaunajai šabeedribas tikumibai jadžimst ij paščas tautas dwehšeles, ka šchai tikumibai jabuht ihpatnejai, tikai muhju tautai peederošchai.

Tas redšams no wina wahrdeem: „Mehs waram gaidit un wehletees, lai šabeedribas jaunā tikumiba dšimst ij winas paščas dwehšeles, jeh mehs waram peenemt behrna weetā žitur dšimušču un augušču tikumibu. Tas ir: waj mehs to waram? Weena daka no muhju laifrakšteem apgalwo, ka tas jadara un weenigi turp muhju želšch. Preeškch wineem naw atšewiškšas originelas, ihpatnejas tikumibas, tàpat kà preeškch wineem naw ihpatnejas, nekošmopolitiškšas mahšilas un religijas“. Šchee Kaleja eeskati kritišejami no daudj pušem. Ko nošihmē tikumiba, dšimufe ij tautas dwehšeles? Waj teešcham špeziela, ij tautas dwehšeles dšimufe tikumiba ir arweenu laba un „žitur dšimufe“ šauna. Daudj peemehru ij wehštures runā tam pretim. Rujā mešchonu tautu tikumiba, iswirtušču tautu tikumiške eeskati naw tatšchu tee idealakee preeškch šinamas tautas. Un waj

wehsture maſ peemehru, kaſ leezina, ka moraliſka ſtrahwa, kaſ nahkuſe no ſweſchatnes, eedweſch daudſreiſ jaunu dſihwibu tautās? Lai konſtatejam tikai individualiſmu modernajā mahſklā. Individualiſtikā ſtrahwa darijuſe un wehl dariſ leelu ſpehziņoſchu eeſpaidu uſ tautu prahteem un ari uſ muhſu tautu. Un tomehr individu- aliſms mahſklā ir eeweſts, jo leelakee individualiſma ſludinataji — Zbſens un Nietſche, ir „no ſweſchatnes“. Ja Kalejs buhtu iſteizis, ko winſch ſaprot ſem ſpezielas tautas tikumibas, un ka ſchi tikumiba teeſcham pazelas pār zitām, tad wehl wina wahrdeem buhtu ſwars un noteiktiba. Bet ſawā tagadejā weidā Kaleja eeſkati par tautas tikumibu ir bej pamata un nenoteikti.

Kalejs wiſā ſawā dſihwē atſihſt ſawas gara dſihwes nenoteiktibu, atſihſt, ka wina gara-dſihwei naw ſtingra, neſchſobama pamata. Un ſchi atſina winu moza; ſchi atſina rada winā daſchreiſ weſelu dwehſeles dramu. Winſch ſaudē ſpehkuſ, newar ne garigi, ne mee- ſigi nodarbotees. Wajag nahkt kaſdam ahrejam zehlo- nim, kaſ eekuſtina atkal wina gara darbibu. Tahds zeh- lonſ wina muhſchā bija Wilda, Kristina, Wagara riſziba. Zhi ſakot, wiſi apſtahkti padara Kaleju par „neſpehzigu dwehſeli“.

Ropā ſanemot ſajito par Kaleja tihpu, jaſata, ka kaſ ir inteligenta tihps ar reliģiſki-mi- ſtiſku wirſeenu, konſerwatiws ſawōs ſi- natniſkōs eeſkatōs, nenoteiktſ ſawōs ee- ſkatōs par tautas tikumibu, inertſ (bej- darbigſ) ſabeedriſkā dſihwē, zilwekſ ar labu, „ſkaidru“ ſirdi, pilnſ ſajuſhmibas, mahſklīneekſ un entuſiaſts pehž dabas.

Kalejs representē to jauno teologu šķēiru, kurš zehluēs nešāšana starp dogmu un jaunlaiku garu. Jaunlaiku šķeptizisms, aša wīšu šadšihwes un filozofisks jautajumu kritika, šinatnes panahkumi naw palikušči beš eespaida uš šcho laučhu šķēiru, šāšchobijušči wīnu naimo tizibu. Bet pehz šawas audšinašchanas, profesijas (amata) wīni pilnigi nešpehz no šchās dogmas atteiktees. Religijsi wīni ir, tikai grib mešlet jannus želus reliģijā, žetus, kas apmeerinatu wīnu dwehšeles. Wīni pilnigi newar peešleetees jaunlaiku šinatnei un modernajam garam, jo ja wīni to dara, tad wineem jaatteizas no šawas dogmas pilnigi, un to wīni nešpehz pehz šawas audšinašchanas. Šalab glahbiu wīni nemelē wis šinatnē, bet šawos mistižiskos un metafiziškos prahtojumos. Bet mistika un metafizika nekad naw noteiktu eeskatu dewušchas. Ari mušju pahrunajamee tihpi newar šew ar mistikas un metafizikas palihdšibu išstrahdat noteikus morališkus un reliģiiskus eeskatus. Šalab wīnu dwehšelé mušchigas šchaubas un nenoteiktiba. Jaunlaiku šinatne wīnu dwehšeles meeru laupijuše; dabiski, ka šchee tihpi nahš pee šlehdjeena, ka šinatne kaitiga, un top konserwatiwi šinatnē. Šas ir pahrejas laikmeta teologu tihps; tihps, kas ar weenu kahju šahw pagahtnes dogmas, ar otru eekahpis jaunlaiku garā, un tā palizis ušweetas šahwam. Šchis tihps nahšotnē attihšitēes, bet Bahla tihps padots išmiršchanai.

Pahrešim uš „Lihduma duhmu“ inteligenteem. Šee naw tik interešanti psihologiška šinā, kā Bahlais un Kalejs, bet wineem ir praktiška nošihme. Mahžitajs Štrautmalis tikai ir progřešejis Kaleja tihps, kas atmetis leeko prahtošchanu un šehrees pee šawu dešgan ween-

faheſcho tikumiſko eeſkату iſweſchanas dſihwê. Wina tikumiſko eeſkату galwenais ſaturš ir — tikliba. Dalab ari winſch wiſur uſſtahjas pret muuſchneeku Sandenu, kaš iſplata pagaſtâ netiklibu. Pihdſigi Kalejam, mahžitajs Strautmališ leelš entuſiaſtš: winſch mihl turet garaš, juhſmigaš runaš; winam runajot wahrđi birtin birſt un gleſna ſaiſtaš pee gleſnaš. Bet Strautmala ſajuhſmiba ne-naht iſ ſirdš dſikumeem; ſchi ſajuhſmiba naw ſaiſtita ar dſiku tikumiſku pahreezibu. Winſch ſawâš runâš drihſaſ ſajuhſminâš kâ dſejneekš, bet ne kâ dſiki pahreezinajeelš moraliſtš (tikumibaš mahžitajš). Jo kâ lai žitadi iſprot Strautmala dabu, kađ winſch weenâ brihđi noſoda Sandenu, un otrâ brihđi weeſojaš pee ſchi bra-manigâ muuſchneeka, pawada tur omuliguš brihſchuš. Ja Strautmališ buhtu ſirdi dſikſch naidš pret Sandena rižibu, ja winam buhtu karſta wehleſchanâš paželt ſemneeku tiklibu, tađ winſch pahrrautu ſakaruš ar Sandenu un eemaiſitoš paſchâ ſemneeku dſihweš mudſchełli, žen-dameelš ſcho dſihwi garigi paželt. Winſch tomehr to nedara; winſch pat negrib nemt dſihwaku dalibu ſemneeku ſabeedriſkâ dſihwê, jo kađ ſemneeki beedribaš ſwehtkoš uſažina winu peedaliteelš beedribâ, tađ winſch aiſbildinaš ar newaku un neprafchanu. Strautmališ pateeſibâ ari truhłſt dſikakâš intereſeš preeſch ſadſihweš; winſch ir tađdš ſewiſchkš teoretikš, kaš grib neſwehru noſiſt ar frahſem uu juhtu iſpluhdumu.

Strautmalis ſawâš runâš uſſtahjaš kâ naziõnaliſtš, kâ patriotoš (ſawâš tautâš brahtu aiſſtahwš), bet pateeſibâ wiſaš wina ſimpatijaš ir wahžu puſê. Winſch beedrojaš ar Sandenu un muuſchneeka Weſtſala gimeni; tur winſch pawada wiſomuligakoš brihſchuš,

Iai gan Sandens to wiſadi rauga pajemot, kas Strautmali loti ſaitina un ſakarſe. Na iſſkaidrojama Strautmata beedroſchanas ar wahzeem? Ta atwaſinas no wina eeſkateem un ſabeedriſka ſtahwokka. Strautmaliſ naw jemneeku, reſp. weenfahriſchās tautas ideologs (zenteenu aiſſtahwetajs), kam jemneeku wajadſibas buhtu peeauguſchās pee ſirds. Par tahdu winiſch newareja attihſtitees augſtſkolā. Augſtſkolas teologiſkā iſglihtiba, ſatikſime ar augſtako aprindu lozektēem padarija paſchu Strautmali augſtmanigu, ariſtokratiſku, tā ka winiſch pehz ſaweem eeſkateem ſtahw daudj tuwaku wahzu muiſchneezibai, neka jemneekteem, no kuru widus zehlees. Ari tikumibu no kanzeles Strautmaliſ neſludina jemneekteem kā lihdiſiḡs lihdiſigeem, bet ſludina to, kā augſtmanis, „toſ mihtos jemneekus“ uorahdams. Driſahrt, Strautmata beedroſchanos ar wahzeem noſaka wina ſabeedriſkais ſtahwokkis. Winiſch, kā jauns mahzitaja amata kandidats, gaida uſ mahzitaja weetu, kuru dabut waj nedabut atkarajas no tās paſchas wahzu muiſchneezibas. Talab ari Strautmaliſ negrib galigi uſſtahtees pret Sandena rihzibu. Schahds Strautmata diwdomigais ſtahwoklis peeſchkir winam diwdomigu rihzibu, ſliboſchanu uſ abām puſem. Un tahda abpuſeja ſliboſchana laupa Strautmaliſ energiju un rihzibas un domu patſtahwibu. Neka praktiſka winiſch nerauga ijdarit, tikai beeſchi uſtrauj Sandenu un jemneekus ar ſawām runam. Wina domu patſtahwiba tiſ neeziga, ka winiſch ikreiſ kaujas pahrrunatees no Weſtfala un wezā mahzitaja konſerwatiwām runam.

Es agrak ſajiju, ka Strautmata eeſkati ir weenfahriſchi. Schai ſinā winiſch ir ſtahdams ſemak, neka ſkalejs. Pehdejais dſihwē nejauzās, bet winam bija

plaſchi, lai gan nenoteikti tikumiſki un filoſofiſki eeſkati. Strautmalam tahdu naw. Winich dſitat ne-eedomajas tikumiſtòs jautajumòs. Winich ſawus weentfabrichos tikumiſtòs eeſkatus ſtudina ar ſinamu fanatiſmu, ne-eedomajamees dſitat jenneeku dſihwes apſtahktòs, waj teeſcham wineem ſchis tiklibas jautajums ir no tik leela ſwara; waj jenneeku dſihwé naw daudj zitu taunumu, uſ kuzem winam, ka ſpredikotajam, wajadjetu greeſt wehribu? Strautmaliſ, ka redſams, ſtipri dramatiſks, jo pehz kriſtigàs dogmas (negroſamas mahzibas), tikliba ir galwenais tikumibas jautajums. Jo labi Strautmala peeferichanos dogmai rahda ſkats ar Luziju, Sandena ſeewu, romana beigàs. Luzija kandidatam iſkrata ſawu ſirdi, ſuhdſedamàs par tragiſko dſihwi pee Sandena, un meſle iimiſumà pee Strautmala glahbinu un padomiu. Un Strautmaliſ juhtu ſtraujumà grib ſcho ſeeweeti ſpeeſt pee kruhtim un iſraut iſ Sandena nageem. Bet tad winam ſchaujàs prahtà, ka Luzija, luht, ir zita ſeewa, un dogma noſaka, ka to naw brihw aiſfahr. Skats no-beidſas ar to, ka Strautmaliſ neleek wis dſihwot juhtau, neſneedj nelaimigajai ſeeweetei pretim juhtu pilnu ſirdi, bet ſneedj tai ſaujàs, tikumiſkas pamahzibas, dodamàs padomu eet atpakal pee wihra.

No wiſa ſazità redſam, ka mahzitaja Strautmala perſonà notehlojees inteligenta tihps ar konſerwatiweem tikumiſkeem eeſkateem, ſchauru garigu redſes aplofu, pehz temperamenta (dabas) ſtipri entuſiaſts, ſawòs zenteenòs pa dakai nazionaliſts, bet darbiba ſlibotajis uſ abàm puſèm, diwpuſigs, domàs nepatſtahwigs un ſchaubu pilns. Strautmaliſ ar ſawu perſonu rakſturo tàs ſchſiras jaunòs latweeſchu

liberalos pilsonus, pec furas winſch pehz ſawa amata peedereja. Ar laifu, ſem nelabwehligem apſtabkteem, ſcheem liberalajeem ſpredikotajeem iſjuhð pehdejās ſihmes no winu naziõaliſma un entuſiaſma, an tee tuwinās ſaſtinguſchajam Bahlā doꝑmatika tihpam, jeb pilnigi top par ſalkaneem morales (tiſumibas) ſludinatajeem, ſas nejuht neta ſopiga ar ſemneefeem, ar tam aprindam, no fureenes zehluſchees.

57-39026
Pilnigs pretſtats Kalejam, Strautmali un Bahlajam ir inſcheneeris Wilis Strautmali „Lihduma duhmōs“. Tam naw ne plaſcho runu, ne plaſcho teoriju, bet winſch redj wiſu ſawu dſihwes ujdewumu nopectnā darbā: uſjeſt ſabriku un ar ſapitala palihdſibu ſtrahdat par labu ſemneeku intereſem. Schis Wilis Strautmali ir teeſcham dihwains rakſturs: milſiga darba daritajs, gandrihſ mehms, bei ſewiſchlas ideju un juhtu bagatibas. Wiſmaſ mehſ iſ wiſa romana newaram nojauſt, ſahdi ir Wita Strautmata ſabeedriſſee, tiſumiiſſee un ſiloſoſiſſee eeſſati. Wiſzauri romana tas tehlots ſā augſta aprehſina, ſauſs beſjuhtu zilweſs. Zaatihſt, ſa ſchis rakſturs naw dſihws, iſ pateejās dſihwes nemts. Tas leezina, ſa Needram wiſwairal weijas attehlot teologu aprindas, ſa winam ſcho aprindu garigā paſaule wiſlabak paſihſtama. Waj atkal winſch teizami rakſturo daſchūs wahzu muiſchneeſibas tihpus, ſā Sandenu un Weſſſalu. Turpretim attehlot muhſu laifu intelligentus ar winu garigo ſaturu ahrpus muiſchneeku un teologu aprindam, winam naw ijdewees. Lai peeminam, peemehra deht, Wagaru Frizi „Neſpehzigā dwehſelē“; ari Wagara rakſturs naw noteiſti un pilnigi ſihmets.

Atteezotees uſ Wili Strautmali, naw nebuht no tiſ leela ſwara, zil pareiſi winſch notehlots. Wiſwairaf

te kriht ſwarà ta ideja, ſahdu Nēedra gribejis iſteift
Strautmaka perſonà. Šchi ideja ir pehz manam domam
„Lihduma duhmu“ widus punktš. „Lihduma duhmòš“
attehloti latwju gruntneeku (jemes ihpaſchneeku un jemes
rentneeku) un wahzu muiſchneezibas ſawſtarpejee ſakari
un atkariba, winu intereſchu ſadurſchanàs un jihna dehł
preeſſchrozibàm ſtarp Baltijas muiſchneezibu
un latwju gruntneezibu.. Lihdſ ſchim wahzu
muiſchneezibai ſchini ſinà bija pahſwarš, talab ka winas
puſē bijuſchas teeſibas un ſaimneezifkaiš ſpehſš — kapitalš.
Latweeſchi lihđſ ſchim pa leelakai dałai iſleetojuſchi ſchini
jihnà ſawu iſturibu, pazeetibu, idealifmu un entuſiafmu, bet,
buhdami ſaimneezifki atkarigi no wahzeem, wini beeſchi nah-
fuſchi diwdomigà klibotaju ſtahwołli, lihđſigi kandidatam
Strautmališ. Wiſiſ Strautmališ „Lihduma duhmòš“
nu atſiniš, ſa wahzi weizami tiſ ar ſaimneezifku pret-
ſpehku — ar kapitalu. Dalab winſch wiſu ſawu iſturi-
bu wirja uſ weenu mehrki — raſchot kapitalu, ar furu
zer weiſt nahkotnē wahzeeſchus. Un romana beigàs wina
zeribas jau pa puſei peepildijuſchàs, lai gan ſchi zeribu
peepildiſchanàs naw reala, ſaſkanoſcha ar pateeſo dſihwi,
bet noteel teiſſmaini, pušromantiſki. Bet taš te maſaf
kriht ſwarà; no ſwara pate ideja. Nēedra ar ſawu
inſcheneera Strautmaka tihpū parahdas lā
latweeſchu mantigo ſchſiru (gruntneeku un
ruhpnēeku) ideologš (interēſchu aiſſtahwiš). Wi-
liſ Strautmališ autoram ir it lā ſimbolš,
ar furu winſch uſaizina latweeſchu mantigo
ſchſiru: „Pehrzeet ſemi, buhwejeet namuš
un ruhpnēezibas eetaiſeš un raſchojeet ka-
pitaluš — tad juhš nahkotnē buhſeet Balti-
jaš ſaimneeki!“

Mehs apluhkojam galwenos intelligentu tihpus Needras raschojumods. Sawa apzerejuma fahkumâ es teizu, ka inteligents rakstneezibâ lativeefcheem tajâ sinâ interefants, ka winfch isteiz latwju tautas kulturzenteenus. Un zitadi tas newar buht. Rakstneeziba ir fabeedribas garigâs dšihwes fpogulis. Un tihpi rakstneezibâ isteiz finamu fchkiru, finamu aprindu idealus un wirseenus. Rahdus kulturzenteenus tad nu iſſafa Needras notehlotee tihpi?

Uj ſcho jautajumu mehš waram diwejadi luhkotees.

Waj nu ſchee tihpi iſſafa finamu aprindu idejas un zenteenus, waj ari winods iſſafas paſcha rakstneefa — fchini gadijumâ A. Needras — eeſkati. Abods gadijumods tas tomehr buhs fabeedribas (finamas dasas) gara dšihwes isteifme. Needras tihpi, la Bahlais, Kalejs, kandidats Strautmâlis, bej ſchaubâm reali tihpi, kuras ſaſtapſim dšihwê. Wini iſſafa to aprindu gara dšihwi, pee kura m pehz ſawa amata un dšimuma peeder minetee tihpi. Bet winods iſpaufchas ari paſcha Needras perſonige e eeſkati, jo ſewiſchki Kaleja prahtojumi par tautas ſewiſchko tikumibu, par religijas genialitati faſkan ar Needras religioſeem un tikumiſkeem eeſkateem, ſas iſteikti ſewiſchki wina rakſtâ: „Razionalifms latveefchu gara dšihwê“. Bet tas nebuht neleezina, ka tee nebuhtu kandidata Strautmâla aprindu eeſkati. Kats rakstneefs ir ſawu aprindu eeſkati iſteizejs. Tâ tad rakstneefa eeſkati, apleezinati rakstneezibâ, wehl gaiſchaku dara finamas fchkiras garigo ſaturu.

Needras Bahlâ, Kaleja un Strautmâla lopejais wirseens ir religiojs un nazionalifſts (tautiſts).

Schee tihpi ir pahrejas laikmeta zilweli, ſas ar weenu ſahju turas pagahtnes tikumiſtods eeſkatods, aiſſpre-

dumôs un doqmâs, ar otru — eefahpuſchi jaunlaifu gara. Wini faut fo peeſawinajuichees no jaunlaifu ſchauham par daſcheem idealeem, no jaunlaifu fritiſka gara; wini ſinamâ rahmâ, apdomigâ wirjeenâ (tikai ar apdomu!) eepaſinuſchees ar jaunlaifu ſinatni. Bet wimu fa-beedriſkais ſtahwoflis, amats, audſinaſchana un iiglitiba neſauj teem ar pilnu kruhti eelpot jaunlaifu gaiſu; neſauj brihwi, bej aiſiſpreedumeem iſſtrahdat ſewim eeſkatus un idealus ar ſinatnes palihdſibu. Talab wini paſiſuſchi puſzela. Weem no wineem, ka Bahlais, pilnigi noſliſt wezlaifu doqmâs un top par ſaſtinguſchu dſihwu mumiju, fura garš waſchâs kaldinats. Otri, pehz dabas entuijaſti un juhtu zilweki, newar paneſt ſaſtingumu, un talab rada ſawu gara dſihwi — ſahf nodotees miiglaimeem, nenoteikteem prahtojuumeem, ka Kalejs; grib atdſihwinat wezo metafiziku un ſcholastiſku (nowezojuiês mahjiba), kaš naw atdſihwinamas. Un wimu diwehjelês želas pretrunas uſ pretrunam un nebeidjamas neiaſkanas, ka to redſam pee Kaleja. Newaredami ſinatnei peeſleetees, wini ſahf wainot ſinatni par uetiſumibas želſchamu, fleedj, ka ſinatne tautai naw wajadſiga, ka katrai tautai ir ſawa ihpatneja gara dſihwe, ihpatneja tiſumiba un religija, un talab naw wajadſigas ſtrahwas iſ žitureenes. Azim reoſot, ka te nerunâ „tautas balſs“, bet ka ſchee tihpi ar tahdam ſrahjem ranga attaiſnot ſawu ſinatniſko, tiſumiſko un religiuſko konſerwatiſmu (wezos eeſkatus). Za tauta ſahks tizet, ka winai ſewiſchka religija, ſewiſchka tiſumiba un wiſpahrin ſewiſchka gara dſihwe, tad wini, ſchee tihpi, buhs paſargati no žitureenes wehjeem un puhimam, kaš traužē wimu ſirds meeru. Un treſchee, ka kandidats Strautmališ, garâ wairaf aprobeſchoti, grib apmeerinatees ar praſtiſko dſihwi,

tur fludinadami ne bej fajuhfimbis fawus aprobeschotos eefkatus, bet top par flibotajeem uj abam puſem, ka tas pats Strautmals.

Progreſu, t. i, attihſtibu wini, fchee tihpi un winu aprindas, maſ war weizinat, jo wini neſimpatije brih-wai attihſtibai un ſinatnei. Bej ſinatnes progrefſ naw domajams. Sinatne ir dewuſe zilweſeem warenu fpehku pahr dabu, ta ka zilweks fpehju tagad iſmantot faules ſiltumu, wehja fpehku, elektribu un zitus dabas fpehkus; ſinatne wirſijuſe uj preefſchu ruhpneejibu un dewuſe eefpehju raſchot kapitalus; ta dragajuſe gadu-fimtenos ijauguſchus aiſfpreedumus; ta ne-faudſigi kriticajuſe muhſu fabeedriſkos apſtahktus un rahdijuſe, ka zilwekam ir eefpehjamſ pazeltees no tagadnes dubkeem un zeret uj gaiſchaku nahkotni. Un jaunlaifu ſinatnes apgaiſmotais zilweks gara gaiſmu ſtahda augſtaku par wiſeem jautajumeem. Un leelais tautu wairums, weenkahſchà tauta, jeb, ka mehdi teift, puhlis, ſahl teektees pehju ſinatnes, atdara azis un juht, ka ſinatne ir winas nahkotnes fpehks un atpeſtiſchana. Waj tad naw jaſaka, ka tas, kas uſſtahjas pret ſinatni, newar tautu weſt uj preefſchu, bet welk to atpakał? Waj talab tàs aprindas, fureu gara dſihwe atſpogulojas A. Needras tihpòs, ir muhſu kulturàs zenteenu iſteizejas? Nefab!

Needra ar fawu talantu pats fajutis, ka wina trihs nupat pahrunatee tihpi naw attihſtibas wirſitaji, un talab raudſijis radit poſitiwu tihpu Wila Strautmaka perſonà. Es jau reiſ mineju, ka Wilis Strautmals naw ihſti reals tihps, bet tomehr ſinamà mehrà winiſch dſihwè buhs faſtopams. Naw ko ſchaubitees, ka muhſu ruhpneejibas un naudas laiſmetà war iſ augſt-

Ĵkolás iĵnahĴt ĵilweks beĵ ĵewiĵĴĴka ideĵu dĵituma, bet Ĵawâ ĵinâ toteeĴ' ĵaimneeĵiĴks geniĵs, kurĴĴĴ kapitala raĴĴĴoĴĴĴanâ redĵ ĵawu dĵihwes uĵdewumu, preeĴu un pat poeĴiĵu (dĵeĵu). Tahds tiĴps top tad par ĵinamu aprindu wadoni un ĵeka-rahditaju. TiĴpi, lihdsĵigi iuĴĴĴe-neeirim Strautmálim, iĴteiz latweeĴĴu mantigo aprindu idéalus. Bet waj tee ir uuĴĴu wiĴpahĴ kulturiĴĴee ĵenteeni? AtĴkal ne! Tee tiĴ ir ĵinamu aprindu ĵaimneeĵiĴĴee ĵenteeni.

AugĴĴheĵâ tiĴpu iĴtirĴaĴĴana rahda, ka Needras intelligentu tiĴpi neatĴpoguto ĵewi wiĴpahĴreĵos kulturĴenteenus. Nâ Needra, tâ ari ĵiti latweeĴĴu rakĴĴneeĴi naw wehl notehloĵuĴĴi wiĴâ piĴnibâ latweeĴĴu intelligento ĴabeedriĴĴo idealistu, t. i. tiĴpu, kas ne tiĴ daudĵ uĴĴwer materialos labumus, kas nenodarboĴas ar metafĴĴĴiku un ĴenláiĴu dogmam, bet kas wehĴas, lai ĴabeedriĴa attĴĴĴtas tahdâ wirĴeenâ, ka winas dĵihwe buhtu dibinata uĴ taiĴnibas pamateem. Schee idealisti tad ari wehrĴĴĴ ĵawu darbibu turp, kur wiĴwai- rak wajaga gaiĴmas — tautas wairumâ, ween- ĴahrĴĴâ tautâ — publi. Un wini ĴĴo publi grib gariĵi pazelt newis ar Ĵahdeem ĵinatnes atĴritumeem un morales Ĵrifumeem, bet grib tautai dot no briĴwâs ĵinatnes un mahĴĴlas wiĴu un to labako, ĵinams tautai Ĵaprotamâ weidâ. PreeĴĴĴĴ ĴĴĴeem ĴabeedriĴĴeem idealisteem ĵinatne ir ŴarĴtautiĴĴka un ari tikumibai, peĴĵ winu domam, jatop ŴarĴtautiĴĴkai, dibinatai uĴ taiĴnibas pamateem. Warbuht tas wiĴs ir beĴrniĴĴka Ŵan- taĴĴija, bet Ĵatrâ ĵinâ ĴĴahdi ĵenteeni ir laika parah- diba, un winus redĴet attehlotus rakĴĴneeĵibâ buhtu in- tereĴantaki, nekâ Needras Bahlo un tamlihdsĵigus tiĴpus. Needras tiĴpi naw iĴteikuĴĴi LatweeĴĴu

puhka, weenfahrfchàs tautas wajadjibas. Neebra fawòs raichojumòs, furus ešam pahrrunajušchi, naw išteizis wišas tautas dwehšeli, winas širds pušteenus, winas idealus, bet ir išteizis tifai šinamu ap-
rindu idealus: fawòs tihpòs un prahtneezi-
škòs apzerejumòs winšch parahdiješs kà
mantigàs kaušm šchkiras nu teologifkàs latweešm
inteligenzes eefkatu un idealu išteizejs.

* * *

Jā pahrfkata wišu, ko Neebra raštijis, pahrfkata
to laika šahrtibā, tad išnāh intrešanta wirne. Wiš-
pirms liriški dšejoki, tad štahšti, kritika, weena drama,
tad šabeedriški apzerejumi un beidšot — augštā politika.
No liriška lihđš politikim, no nešaitita dšejneeka lihđš
weifališki šaititam publizistam — luhk, Neebras garigā
šarjera! Un ja nu šahw beš šchaubam, ka lirika, ša-
jušmiba ir Neebras ihštāis elements un špehks, ka ta
ir labakais ari wiņa dramās un pat šabeedriškòs apze-
rejumòs, tad war teift: Neebras attihštiba ir
šistematiška attahlināšchanās no ihštā
darba lauka uš arween neihštākeem un šwe-
šchākeem! No tahda, fur peeteef ar šajuhšmu un
fantasiju, uš tahdu, fur ar teem netif ween kà nepeeteef,
bet fur fantasija un šajuhšma ween, warbuht wehl weifa-
lišku intrešchu waditas, war nowest wišbreešmigatās pret-
runās ar teešchamibu.

Wehl otra leeta. Neebras darbiba šahfumā ir ne-
ween wišihštākā, bet ari wiššpirgtākā un wiš-
šparigākā. Dšejneekam wišmaš gribetos „wee-
nas dšeešmas“ un ar to winšch eetu žihnās un

ƒ a u j a s, buhtu gataws pat mirt u. t. t. Winſch ari ir
 I e p n s uſ ƒawu weentulibu, uſ ƒawu atſerwiſchſumu no
 meera ƒaudim. Weentulibâ winſch juhtas rada wiſeem
 apſpeeſteem un atſtahteem, wiſai ƒawai wahrſdinatai
 tautai. Bet jo tahtak eet Needras darbiba, jo wairaf
 iſſihſt wina ƒpara awots, un ja fur winſch rahda iſ-
 redſi uſ nahkotni, tur domâ panahſt to ne ar eefſcheju
 ƒpehſtu, bet ar ahrejeem lihdſekleem, ar ƒapitalu, wehſtuku
 uſplehſchanu, ƒâ „Lihduma duhmôs, ar adwofatiſkeem
 kniſeem, kontraktus noſlehdſot, ƒâ „Semê“ u. 3. No pir-
 meem djejoteem wehl wareja zeret, ƒâ djejneeks liks fur
 rofu pee darba, jihniſees lihdſ, neween dje e d a s par
 lihdumneeku un ta darbu, bet ari bu h s lihdumneeks
 latweeſchu kulturâs walſtki; to wareja zeret, bet wehlaſee
 rakſti ƒcho zeribu laupa: rakſtneeks ƒatram darbam greeſch
 muguru un beidſot top weikalikſ ſchurnalikſ. Dâ „Sem-
 neeka dehlâ“ winſch aiſeet garam gan ſinatnei, gan re-
 ligijai, gan darba ƒauſchu zenteeneem un noſehſchas
 tumſâ. Dikai pee religijas wehl uſplaukſt daſchi wina
 ƒrahſchnatee lirikas ſeedi, ƒamehr uſ darba ƒauſchu zen-
 teeneem winſch met ƒawu wiſmelnako neuſtizibu. Bet
 patſ „Semneeka dehls“ noſehſchas tumſâ.

Tad — ƒâ tas nahja, ƒâ djejneeks weenkahrt at-
 ta h l i n a j a s no ƒawa ihſtâ darba lauſa, un otr-
 kahrt, ƒâ wina ƒpars arween wairaf atſala un iſdſiſa?
 To iſſkaidro jau eewadâ minetee ƒadſihwes apſtahkli,
 ƒandî waldija 90. gadu beigâs. Kur progrefiwee ele-
 menti bija atſlahtibâ nobihditi pee malas, tur it dabigi
 radâs peepluhdums no neutralaſkeem, mehrenaſkeem ƒpeh-
 keem. Ari ƒas te atnahja ar ƒparigaku garu, bija ƒpeeſts
 ƒawalditees, noſlihpetees, ja negribeja raiſitees wakâ un
 pajuſt atkal no atſlahtibas.

Zhsti tas, ka dzejneeks, ka tahds pee mums maj ko nojihme, un kaut tas bijis wisflawenafais, kamehr pafcham diletantiifkafam fchurnaliftam ir fabeedribâ nenoleedfams eefpaids, — tas pawedina daschu dzejneeku ijmainit fawu djejas talentu pret fabeedriifka darbeneeka autoritati. Zilweks, uif kuru flaufas, kad winifch djejo, war weegli eedomatees, ka uif winu flaufitees ari, kad winifch runas profâ un runas par to, ka tautai dsihwot, kam tijet un „no ka buhs behgt un bihtees“.

Un ta nu notifa, ka, jo augstal kahpa Needras dzejneeka flawa, jo wairaf winifch nowilka dzejneeku un pahgahja uif kriticu un politiku. Jo wairaf winu fhahka zeenit ka tahdu „i d e a l i f t u“, to teeifu wairaf winifch wirfijâs uif weenu mehrki: tapt par literariifku weikalneeku. Bet runajot par fabeedriifkam leetam, wajaq stingri noteiftu pafaules uifkati. Kahdi tad nu bija Needras pafaules uifkati?

Noenturojotees pee „Austruma“, ka pee weikalifka ufnehmuma, newikus nahzâs flatitees uif to, kahdi ir wisdrofchakee lihdsjekki, lai ufnehmums atalgotos? Kur paredfamas wisdrihfafâs fefmes? Un flatotees no atflahitibas stahwofka un tikai no ta, waj maj wareja wehl fchaubitees? Kur gan bija wisleelafâs garantijas, ja ne pafstahwofchâ kahrtibâ un folidaritatê ar teem, kam ir ta wisleelafâ wara? Katrs redjeja, ka latweefchu pilfoniba fhahka ufplaukt, ka organifejâs latweefchu gruntneeki, — kas tad bija weenfahrfchaki, ka tapt par fcho fchfchiru tulfu un darit to no wislojalafâ, no pafstahwofchâs kahrtibas stahwofka? „Zihnitees“ uif papira pret patronatu un par latweefchu nazionalifmu ir tatifchu tif omuligi, eewehrojot to, ka ta pateefibâ nemaj naw zihna!

Žitadi bija ar „jauno strahwu“. Te Needra nebūtu izraisījis kara žirvi, ja „jaunstrahwneeki“ nerīkotos kā bihstami konfurenti. Ja viņi griebeja eeguht šarvam šchurnalam wišu tautu, tad wjadseja wismaš jinamās plašchās aprindās eepreefch atraut progresiwo elementu eešpaidam. Nu — un tikdaudž Needra šaweem špehseem uštizejās, ka tas winam buhs neeka leeta. Jo tik daudž tatšchu katris prahtigs žilweks wareja paredset, ka no jauno zenteenu uswaras naw ko bihtees. Lai wini lamā pihlarus un „mahmušu“, bet pihlari ar wišu to tomehr paleef un walda un stahw turpat ari mahmuša, kamehr no „jaunstrahwneekem“ kur kurais ir ižgais! Nā tatšchu bija 90. gadās: usnahja wini, šazehlās trazis, bet tad pajuda zeezumās waj pah robešcham un bija atkal meers mahjās. Waj tagad buhs žitadi? Taišni „realpolitikiim“, kas kā prahtigs weikalneeks škatijās pašaulē, neatlika žits, kā atjiht, ka war buht tikai weena išwehle: waj apkarot „jauno strahwu“, ja ta dara weikalam šaunu, waj ištiretees neitrāli, ja ari ta išturās neitrāli. Bet ta ne ištirejās neitrāli, pret Needras weikalu jo šewiškli ne, un tā leeta bija išchirta: katšch pret šcho „strahwu“!

Sawu ištō darbibu uš wišeem „gangeem“ Needra ušehma pehrngad. Wišch šneedja stahitus, kuri išeet uš to, kā šalkani šentimentāli išplahpatees par laimi un nelāimi, šamiliju un dšimteni, waj kā šairinat lašitaju rūpjos ištinktūs. Tā „Wilk Wählodse“ par wisgodšir digāto waroni teef idealistets bagats šabrikants un par wisdebešchigāto engeli wina meita, bet par wisnawāto muški ištehmots truhžigs školotajs. Tā „Bada un mišlestiba“ stahsta, kā, autora pašcha wahrdeem runajot: „Mahrinšch, žilweks, gahja meitās pirmo reiši šawā

muhjchâ". „Sikpahrnis“ eefahlas ar latweefchu studenta un wahju baronefes fleepenu faftapichanos uj baronefes mahtes kapa tumfchâ pusnafts laifâ. Dee ir bulwarnu un breefmu romani „jeltitâ fehjumâ“ un wiſi tee ir rakſtiti ſteidſigi, ſteepiti, tifai „Zeturtais beedris“ ir ruh-pigafs un fparigafs, fur autors, kâ weetâ neetizis teologs, ar faprotamâm fwehtâm duſmam ſabar ſawus weetâ tikufchos kolegus.

Ka meetpilſomu familijâs naw leeli peepraſijumi pehz ſinatnes, ir faprotama leeta. Taphez Needras „familijas ſchurnals“ dod patihkamu apmeerinajumu fa-weem laſitajeem ar to, ka ſola neſneegt daudj ſinatnes un nefad ne to wiſijaunafu, bet labaf maſaf un tif to, kas ſen atſihts un dſihwê derigs. Zidewejus, kâ A. Gulbi, winfch noſoda par to, ka tas iſdod laudim gruh-taf faprotamus darbus, furus wiſi nemaſ nelafifchot un no fureem neefot paredſama drofcha peſna. Pats buhdams weikalneeks, winfch praſa, lai ari ziti buhtu tahdi paſchi un ſneegtu tautai jo maſaf jo labaf un to paſchu kreetni fafeletâ un atfchſaiditâ weidâ. Familijas tâ praſa, jo tam ſchurnals ir tifai laifa kawellis. Sinams, fur Needram nahlas attaiſnotees pret progrefiweeni elementeem, tur winfch apgalwo, ka wiſia ſinatne ir wehl jaunafa, nekâ ta, fo paſneedſot „jaunâ ſtrahwa“. Behdejâ atrodotees pee teem uſſkateem, uj fureem winfch ſtahwejis 15 gadus atpaſaf. Winfch eſot tas, fura rakſtneezifkais wirjeens, ta „dſimtenes mahſſla“ eſot wiſimodernafais, fura religija ari eſot zilwezes atſihfchanas wiſipehdigais wahrds! Tapat wiſia ſtrahdneeku fuſtibas apſarofchana. Tifai neſaprotami tad paleef wiſia programas wahrdi: „rakſtus ar ſinatni paſneegdami, mehſ nedſihſimees pehz tam, runat par wiſu un alaſch

par to „wisjaunako“. Kā jel wina ušķati par taut-
 ūaimneezibu, familijas dīhwi, religiju u. z. war buht tee
 wisjaunakee, ja winīch netaj negrib par to wisjaunako
 runat? Tapat, ka ūaūkan wina praūiba pehz patstahwi-
 bas un tautiūkuma ar to, ka wiūa wina „dīmintenes mah-
 ūla“, kā, ūewiūchks wirseens ir patapinajums no Wahzi-
 jas burūchuju „Heimatskunst“? Waj naw tā, ka wiūi
 rakstneeki nem ūawus eeūpaidus ari no ahrūemem, bet
 nem katris ūawadus, ūaūkanā ar ūawu dabu. Zo ari
 ahrūemēs brihwiba ziņas ar nebrihwibu, paūchapsina
 ar apjinas ūpaideem un tur ir kā wisjaunakee atradumi,
 kā weenā tā otrā puūē, ir kā apgaiūmibas, tā tumūibas
 „pehdejais iwahrds“. Un ta ir paraūtā taktiūa atpaūat-
 rahpuūteem: kad no ahrūemem grib peenemt ko brihwaku,
 progrediūwaku, tad wiūi ūleedī pehz patstahwiguma, tau-
 tiūkuma, peerahda gari un plaūchi, ka newar neko pee-
 ūawinatees, ka katrai tautai ūawi ihpaūchi attihūtibas li-
 kumi; bet lihdi ko ahrūemēs parahdas kahda jauna tum-
 ūonibas mahziba, tā muūūu patstahwigee tautibneeki ūauz:
 redseet, pat ahrūemju kulturas walūtis tā domā; pat ūi-
 natnu wiūri un modernakee rakstneeki tam peekriht, un
 mehū wehl lai turamees pee wezeem uūūateem!?

Kritikās par latweeūchu rakstneezibu Reedra ar ap-
 brihnojamu ruhpihu meklē pehz tam, waj tiū kahdā dje-
 joli un ūahūtā naw progrediūwas idejas. K. „Dahlās
 noūkanas“ winam zitadi patuūtu gluūchi labi, ja tiū winīch
 nebuhtu „ūchūiras dsejneeks“. Zo winīch newar panest,
 ka no dsejneeka kautko grib ari iūpraūt, meklē tur ūimbo-
 lus noteikūteem uūūateem u. t. t. Dseju warot tiū ūa-
 juūt. Winīch leekās neūinot, ka starp ūajuūchanu un
 ūajuūchanu war buht leela starpiba, ka war gan ūajuūt
 wiūi kautko, bet jautajums paleek, kā katrs to ūajuūt?

Strahdneeks war no ta paſcha djejoła waj ſtahſta juſt gawiles, no kura meetpilſonis juht neomulibu un duſmas, waj atfal otradi. Utzeros, ka „Draugu beedribâ“ kahds mahzitajs ar ſwehtu aiſgrahbtibu nolafija R. „Paſtara deenu“ un newareja par to nopreezatees ween, bet dabujis ſinat, kas tas djejneeks par wihru un ka djejâ naw wis domata bibeles paſtardeena, bet kahda gluſchi zita, winſch bijis kâ no mahkoneem iſkritis un ſahzis neganti lahdetees. Luht, ko noſihmè peederiba pee kahdas ſchkiras! Pats Needra wairafus gadus atpaſaſ, runadams par Dolſtoja mahkſlas uſſkateem, uſſwehra to, ka zilwezei diferenzejotees rodotees daſchadibas un tapehz no katra mahkſlas darba newar praſit, lai tas buhtu abſoluti wiſpahrzilweziſks, tà ka ta baudai peetiſtu tiſai ar normala zilweka fantaſijas ſpehjam. Lai waretu djejoĸu ſajuhſmu ſaturu pilnam iſſmelt, wajag buht ſajuhſmas ſinâ rada djejneekam un wiſam tam, no kura wina ſajuhſma ſmehlufe ſawus ſpehkus. Tiſai tahdi djejoliſchi, kâ par pawaſari, rojem, mihleſtibu warbuht wiſpahrzilweziſki.

Ari par Skalbi Needra gauſchi ſchellojas, ka tas ſawâ fantaſijâ „Kâ es brauzu Seemekmeitas luhkotees“ eelizis tendenzi. Mahkſlâ nedrihſtot buht tendenzes. Bet zif karſti tas pats Needra ſlawè Burapuki un ſlawè taiſni par to, ka ta darbôs walbijuſe tendenze pret „jaino ſtrahwu“. Un nu leeta ir ſkaidra: ne tendenze pate par ſewi ir Needram ta noſodamâ, bet tiſ weena ſinamâ tendenze, proti progrefiwâ. Tâ ari pilſoni un klerikaſi wareni noſoda zitas ſchkiras, ka tās nodarbojotees ar politiku, eeneſot politiku pat familijas dſihwè u. i. t., kur pateeſibâ taiſni wini ir tee wiſleelakee politiki, politiki ar ſawu fluſeſchanu, ar zitu domu ap-

apfpeefchanu, ar pastahwofchäs fahrtibas ufturefchanu un wißu jitu zenteenu apfaroßchanu.

Un tad Needras usbrufumi jaunai pa audjei. Tagad ir teefcham welts darbs tos atfpehlot, fur jau pate dßihwe tos apgahufe. Difai fä peeminu un fä jofus uffihmeßim dajchus wina fpreedumus par jauno pa audji. Wispirms par to, fahdu jaunftrahwneeki gribot dibinat nahlotnes walßti. „Jaunftrahwneeku fapnotä walßti brihwa darba lihguma naw: ikweenam jaftrahdä tas darbs, preeßch fura wimu audßinataji un walßts eeredni atßihßt par derigu. Ja djejneeks nedjejo tä, fä to djejas padomneeki atßihßt par pareiju, tad winfch laifam taf nedabüs ehßt; ja mahßilas kolegiju afeßori atradis fahdu gleßnu par jaku, tad mahßileneekam ta buhs japahrhahfo wairaf uf lilla waj wijoletu, jeb jaet nepaklaufibas deht zeetumä“. Teefcham, ja tahdai jabuht tai nahlotnes walßtij, tad tai wajadßetu pafteigtees, famehr wehl ir tahdas leetas, fä fpaidi, eeredni, padomneeki, afeßori un zeetumi, furus tagadejå refornu kuffiba draud aißfalot. Katrå jinå Needra, fä djejas padomneeks, tur foti labi deretu; winfch weenfahrfchi turpinatu fawu tagadejo darbibu, ißfpreefchot, furfch djejo pareiji, furfch ne. Ari wißadam akademijam, furas taffchu ne weenreiß ween lifuffchäs pahrfrahßot mahßileneeku gleßnas, buhtu japafhwo jo projam. Un tad ari „jaunftrahwneekeem“, fä Needras wißu padomneeku, afeßoru, akademiju un zeetumu pretineekeem...

„Jaunftrahwneekus“ tehlojot, Needra neßchehlo wismelnafäs krahßas, tä fa dandj netruhßit un wimu darbi ba ißklauffas fä tas ftaßßts par „Rinaldo Rinaldini“ waj tas, fas fauzas „Zahnis Umbo, jeb ta feptinkahrtiga flepfawiba uj to fugi „Johanes“. — Sinams, gluffchi

Lihdji Burapukem winiĉ ŝĉai ŝinâ neteef: famehr Burapukes „jaunŝtrahwneezeŝ“ teeŝĉam ŝahpj no weena lihĉa par otru, ŝĉnauđj behrnus, dedŝina u. t. t., tur Needras „jaunŝtrahwneeki“ leef mahtem atŝtaht behrnus, wadâ jaunawas ŝâ mehneŝĉĉehrdŝigâŝ gar beidibemu un par wiŝam leetam grib „ŝalpinat beedribâŝ un ŝlauŝitajuŝ ŝaweem noluhĉeem“. ŝahdi ŝĉee breeŝmigeem noluhĉi, to winiĉ nemin. Winĉ neŝaka ari, ŝahda intereŝe žitus ŝalpinat, ŝad paŝĉam par to draud wiŝmagafâŝ žeeŝĉanaŝ un, ŝâ Needra pats atŝiĝŝt, teeŝ iŝpoŝtits wiŝŝ muĝĉŝŝ? Teem wajadŝetu buĝt intereŝanteem „noluhĉeem“, ŝureem žilweŝŝ eet upuret ŝawu muĝĉĉu...

Par weenu leetu Needra biĝa ŝĉaidribâ: toŝ jau-najoŝ buĝŝ apŝpeeŝt un winiĉ to iŝdaris! „ŝa lai mehŝ žiĝnameeŝ pret to muĝŝu jaunekku daŝu?“ winiĉ praŝa ŝaweem laŝitajeem, un te peĝrn, ŝad ŝah-ŝâŝ ŝarĉĉ, ari iŝŝludina atŝlahtu ŝaru pret „apmulŝina-teem jaunekkeem“. „Bet ja tomehr weĝl ŝahđŝ buĝtu“, winiĉ iŝŝauzâŝ baĝrgâ ŝoga baŝi: „ŝaŝ uđdroŝĉinatôŝ muĝŝu widu rumat eenaidneekâ wahrđus par muĝŝu teĝwu ŝemi, ŝad lai wini neaiŝmirŝt, ŝa mehŝ wiŝi ŝtaĝweŝim ŝawâŝ ŝargu weetaŝ. Mehŝ winus neŝĉehloŝim, mehŝ netaupiŝim winus, mehŝ ŝinam, to muĝŝu pawalŝtneeku ŝweĝreŝtŝ no mumŝ praŝa“.

Ar to biĝa iŝteifĝtŝ gana. Ar to ŝneedŝâŝ roŝaŝ Needra un Weinbergiŝ, ŝurĉĉ jau agraŝ biĝa par inteligenta latweeŝĉa peenahĝumu uŝŝtaĝdiĝiŝ to, nodot wiŝus ŝina-mam eeŝtaĝdem, ŝuri peedalitôŝ pee ženteeneem peĝŝ labafâŝ nahĝotneŝ; Ar to Needra un jaunâ paauđje uŝ wiŝeem laiŝeem biĝa ŝĉŝirti ŝauđiŝ. Ari Needra un nahĝotneŝ ženteeni — diwas gluiĉi ŝawadaŝ leetaŝ! ŝahda ironiĝa par to, ŝa Needraŝ programâ ŝtaĝweĝa ari:

„eenest wairak fpehka latweefchu dsihwè!“ Skahds
brihnumis par fcho programu, fur tafchu ari to wihru
programâ stahweja kfristiga mi hlestiba, kuri jemes un wehr-
gu falkdami, nahja reis uf Baltiju ar uguni un jobenu!

Beewestee teikumi pret „apmulfiniteem jaunekkeem“
bija uvertira Needras „kara rakstôs“. Eche puf-
steja lihdf wina diwehfele. Zo fche wegâ fahrtiba jih-
nijâs uf dsihwibu un nahwi, un Needra, kas uf fcho
fahrtibu bija lizis wi f u, labi jinaja, ka kara ujwara
buhš ari wina ujwara. Af, kâ win fch tizeja fchim ka-
ram! Tâ laimes fpehletajs tiz tai fahrtij, uf kuras win fch
weenmehr winnejis un uf kuras win fch nu uflizis wi f u
fawu kapitalu, lai uf reisi diwfahrt winnetu. „Kreewijai
jaujwar fchai karâ un wina ujwarês,“ tâ Needra
faka, jo, tee fcham, naw nemaj ijdomejams pree fch wina
tas, kas notiftu pretejâ gadijumâ. Un arween ftiprafi
win fch tiz un wehl augufta mehnefi apgalwo: „Kuro-
patkina rokâs muhfu leeta ir dro fcha.“ Wehl pehz jaude-
jumeem uf juhras wina leeta ir dro fcha. „Ja ari Kreewijai
nemas nebuhtu flotes tureenes uhdenôs — ujwara to-
mehr paliks winas pufê. Zo ka japani uf faufjemes
pajaudês, par to naw ko fchaubitees“. Tâ runadams
Needra newar ari tijet, ka japani ees pahri Zalu upei.
„Katrâ jinâ no Zalu mums daudj naw ko baiditees:
tur japani war eelett kâ zirzeni pelnôs, ja nahf Wan-
dschurijâ eefchâ“. Un kad japani pahreet par Zalu
upi un eet Mandſchurijâ arween tahtak uf pree fchu,
Needram wiš joprojam tâ, kâ labati nemaj newar buht.
„Arween wairak fahf pahrleezinatees, ka japani ijdari-
ju fchi bree f migu kkuhdu, kaudamees no Kuropatkina ee-
wilinatees Mandſchurijâ“.

Pehjak tauti fka politika aplamibas naw wairs f kai-

tamas, tās ir pahraf naiwas! Kad ņen jau paredsama Kuropatkina atkabhņchanās un tika i tas, Neebra paregotā: „Zif noprotams, tad Kuropatkins eeņahņs ņawu ihstowņbrufumu no Korejas, tas ir japaneem no muguras“. Winņch pat preezajas par wiņeem tuhņstoņcheem, kuri freeweem kaujās krituņchi, par wiņeem kugeem, kuri grimuņchi: tee peerahdot Kreewijas waru un ņaldatu waronibu. Un to rakņta zilweks, kas ņehjch paehdis ņiltā, droņchā istabā un tika i mudina zitus, tuhņstoņchus, eet droņchā nahwē, lai wina le eta uņwaretu. Ja pee kara leelu datu ir wainiga ta lehttiziba, ar kahdu uņ to ņkattijās, kahda atbildiba tad kriht uņ tahdeem „robeschņargeem“, kā Neebra, kas zitu neko naw darijis, kā ņcho lehttizibu uņturejis un pateeņibu ar wiņeem ņpehkeem ņlehpis! Kuri tad nu israhdas ihstaki patrioti: waj tee, kas apgalwoja, ka wiņs ir labi, ka wajag til padotees, dņihwot meerigi, jeb tee, kuri rahdija weemotuf uņ truhkumeem un jau gadu deņmiteem praņija, lai tos islabotu? Uņ kuru galwu lai nahņ tuhņstoņchu welti isleetās aņinis?

Zif breeņmiga bija atmoņchanās! Zif maj tee ņchamiba klauņijās uņ to, ko Neebra teiza! Teeņchamiba gahja to zetu, kas ņen bija noņprauņts un bija neiņbehgama nepeezeēchamiba. Kahrtigi, ņoli pa ņolim nahja peepildiņchanās, ņaprotama un nepahrņteidņoņcha teem, kas tuwal bija eepaņinuņchees ar dņihwi winas pateēņōs dņikumōs, bet tragiņks pahrņteigums tahdeem, kas bija redņejuņchi til wirņpuņi, tapeh3 ka ar wirņpuņi ween wineem bija peetizis un uņ to wini bija palahwuņchees. Winņch bija lepni teizis: „Artura Ports naw tā ar plifu rofu nemams“; un te — Artura Ports tika panemts! „Taf, ja ari Artura Ports kistu“, winņch bija teizis: „flote tadehņ wehl naw japafaudē. Tee kugi, tee taf ne-

Ķautēes ģewi noĶlaktetees, Ķā aiĶgaldā." Un te — tee Ķugi gul tagad ĶāĶĶhanti un nogremdeti tai „aiĶgaldā." — „Waj ĶuropatĶinam reiĶ Ķawilēs tauta?" winĶĶ Ķija Ķautajis, un atbildeĶis: „Ķs neĶĶhaubos par to, Ķa Ķawilēs!" Bet tagad, peĶĶ ĶuropatĶina atĶelĶĶanas?! WeidĶot, waj ari ar ĶirdsdraudĶenes „RiĶas AwiĶes" abonenteem teeĶĶham tā buĶs, Ķā winĶĶ Ķija teiĶis: „es eĶmu paĶrleeĶinats, Ķa to pulĶs augs ar Ķatru Ķadu".

Tad — Ķaunās paaudĶes Ķenteeni... Ķur tee tagad wiĶpahreĶā reformu ĶuĶtibā ir uĶwareĶuĶĶi, Ķo nu lai Ķaka? Lihdi ĶĶim wareĶa ĶĶandinat: tās ir ĶweĶĶas ideĶas, no aĶrĶemes ĶĶihdeem eeneĶtas, bet nu, Ķur wal-diba ĶĶis paĶĶas ideĶas Ķau ĶahĶ peeneemt..? Lihdi ĶĶim wareĶa teiĶt, Ķa ŶrahndeeĶu ĶuĶtibai „naw dabiĶa pamata, nedĶ muĶĶu ĶaimneeĶiĶā, nedĶ politiĶā dĶihwē". Waj to lai atĶahrto ari ĶĶa Ķā Ķadā, Ķuram taiĶni ĶĶi ĶuĶtiba ir uĶ-ĶpeeduĶi Ķawu weĶĶturiĶo ĶeeĶeli? Ķa ĶauneeĶu ideĶas ir tās, Ķas uĶwar un wiĶu iĶĶĶir, Ķas tad nu iĶrahdas pateeĶibā tās „apmulĶinatais?" Ķas nu ir tās, Ķas uĶ paĶtahwo-ĶĶās Ķahrtibas uĶĶehdees, Ķā „uĶ ĶweĶaina Ķelma" un ar bailem mana, Ķa neteeĶ wairs waĶā un nu nebuĶs labi?

ĶĶamiĶuma pilnu Ķihnu winĶĶ Ķija wedis, Ķā pret aĶreĶeem eenaidneeĶeem (teem „pūsmeeĶĶonigeem" Ķa-paneem), tā pret eeĶĶĶeĶeem. Un breeĶmigiāis iĶ-nahĶums: abi uĶwar! Un neĶas, bet it neĶas neeĶ wairs tā, Ķa Ķija apreĶĶinats, bet wiĶs otradi un tiĶai otradi. ĶilweĶs ar Ķirdi un dweĶĶeli tiĶeĶa Ķapita-lam un weifaliĶeem ĶuĶseem, un te: Ķapitals no darba ĶauĶĶu weenpraĶtibas ir padarits par neneeĶu! ĶilweĶs tiĶeĶa ĶĶtifeem un aĶlai maĶai, bet te — eerotĶĶi un maĶas atĶahpĶās no Ķulturas tautas ĶpeĶa, ar Ķuru Ķars demonĶtrē Ķawu uĶwaru paĶr materiĶu. Un ĶilweĶs

tizeja atjewiſchfeem waroneem, tahdeem nahkotnes „inſchenerereem,” noniznadams tautu un jenneekus, un redſi, te tauta un ſ a b e e d r i ſ k u m s ſaka iſſchkiroſchu wahrdu. Djeja un fraſas zilweks daudj un jauki dſeedaja par idealifmu, bet ſpefuleet ſpefuleja tifai uſ meeſu un weikalifmu. Un te, idealifms tapa meeſa un darija brihnumus . . .

Paleef nahkotne. Bet ko lai zilweks gaida no nahkotnes? Ja t a g a d winſch wihlees, waj nahkotne winſch lai newiltos? Ja tagad winſch ſaudejis publikas uſtizibu, ſapeh3 lai nahkotne publika winam atkal uſtizibu dahwatu? Lihdj ſchim dajchs wehl wareja ta domat, ſaf, tee wejee tatſchu ir un paleef tee gudree: tee ſina, ka tas leetas ſtahw — uſ ko war patautees un ko war gaidit, tee nepahrſteidjas, neaiſraujas un newitas, kamehr tee jaunee, ka nepeedſihwojuſchi, ſalafas no ſchihdu broſchuram tahdas leetas, ſahdu mums nemaſ naw un ſahdas pee mums neſad newar notift. Bet nu iſnahk, ka ſahk peepilditees taiſni tas, uſ ko jaunee ſen gadeem gatawojuſchees, par ko tee zeetuſchi un uſ ko tee tizejuſchi, kamehr laſot we3o dſihwes un kara paregojumus, dabun ſiſtematiſki dſirdet wiſu un tifai to, ſas naw notizis. Ja ta, waj publika neſahks heidjot ſchaubitees par we3o abſolutu inteligenzi? Kas tif rupji wikas, peerahda tatſchu, ka winam no leetu pateeſa ſtahwoſka naw hijis ne bahlafas jauſmas. Un ſas ir tahds „abſolut nepraſcha” waj no ta ari nahkotne war maſ ſagaidit ko zitu, neka weenigi tifpat rupjas aklamibas? Leelafais, war wima paregojumus ijleetot tam noluhkam, lai peh3 teem droſchi ſpreeſtu, ka tas leetas — nenotifs!

Ru — „pahriſchpefuleerejas” zilweks, pahrrehſinas! teiftu dajchs weikalneeks un meſtu mehteli uſ otru puſi. Neet wairs ta — luhkos zitadi. Un taiſis tahdu gih-

mi, itfā arween tā jau domajis. Waj Needra fcho frontes mainu iswedis? Winfch, kas til zeefchi faaudjis ar wezo fahrtibu... Jr fchaubas par tahdu „atdjinifchanu“. Un kas lafijis wina rakftu „Gruhtā briedi“, fihmetu uf janwara notifumeem, tas ar fchaufmam buhs fapratif: tam zilwekam naw zeta aipafat! „Es nonem u fawu jepuri preekfch fcheem faldatineem (kas gahjuifchi pret ftrahdneefkeem) un ne preekfch Gaponna!“ Schee Needras wahrdi leef farft par latweefchu walodu, furai tos ir jatehrpj! Kur dajchs faldatinifch pats aif fauna par fawu uf dewumu nenonemtu preekfch fewis jepures, fur pat augftakā weetā janwara afins deenas ranga uf fkatit fā „breefmigu pahpratumu,“ tur Needra newainigas afins ifleeifchanai fauz „bravo!“ Tahlaf wairs newar eet...

Til aprehinatees war. Un to dara pats Needra „Aufturma“ 3. burtnizā, apfpreefdams R. „Busidealiftu“. Rā jau arween, tā ari te winfch par to, uf wirsraffts norahda, runā taiifni wifmafak, bet wifwairaf pats par fewi. No „Busidealifta“ winfch aifrunajas tiftahlu, fa fahf registret wifus tos wahrduf, ar lahdeem winu fabeedriba fauzot, fā: atpafakrahpulis, bruifchuju rakftneefs, turigo lauzeneeku aifftahws, lihdejs, nodewejs, fpeegs, un tad nemas if fkaidrot, kapeh3 winu tā fauzot un kapeh3 winfch farojot pret „jaunftrahwneefkeem“. Protif: winfch aifftahwot d f i h w o darbu, furpretim fchee — m i r u f c h o. Un d f i h w ā darba daritaji winam ifrahdas wifit tee, furi uf ftrahdajuifchees uf augfchu, tikufchi par magiftreem, mahzitajeem, turigeem tirgoneem, namu zehlejeem waj pat par muifchas ihpafchneefkeem, kas tad laifam ir tas wifd f i h w a f a i s darbs. Turpreti to mirufcho darbu darot tee, furi darbojas ar nahlotnes fapneem,

grib semafas fchfiras pazelt un jeedot tam pat fawu dñhwibu. Pateifimees par fcho atfihfchanos. Zif ilgi tatfchu „Aufr.“ to ween kladsinaja: darbs, darbs, darbs, darbs; nu beidjot mums pašafa, fa h d s darbs ir domats! Un nu ta leeta ir flaidra. Wehs peekrihtam Meedram, fa preefch t a h d a darba tagadejå dñhwe, teefcham naw par fchauru! Wehl wairaf: tagadejå dñhwe ir ihsti fa raddita preefch teem weikalneefkem un farjerifteem, kuri grib uiftrahdatees un dñhwot uifplafchako fchfiru rehkina. Tihri brihnums, zif iiftematifki ari Meedra pehdejõs ftahtõs un lugå atfahrtojas fchis weikalneefa tihps, kas ar wifkem faweem knifeem teef uifstahdits fa idealu waronis. Tur „Lihduma duhmõs“ in-fcheneers, kas weikli iifog parahdu fihmes, tur tas pats „Semè“, kas apkrabhj baronu un lihganu, tad „Sif-fpahru“ tas fudents, kas baronefes mihlefstibas reiboni notfcheepj tai wezu, fwarigu fahrti, tai pašchå ftahtå tas ganu puika, kas fhli wahrnas un pahrdod tås par irbem. Un le p ni wini to dara, tapeh3, fa to praşa winiu darbs, un tas aifween ir waj fhda fabrika, jemes gabals, waj kas tam lihdfigs. Tas ir Meedras dñhwais „darbs“, kuran wairaf newajagot, fa dñhweş pašihfchanas, nepahrsteigfchanas, pazeefchanas waj ari wehl taupibas.

Meedru wairs nepahrpratis. Un warbuht zeentis winiu tee „uiftrahdajuşchees“ weikalneeki, jeb fa winifch fhdu latweefchu tirgoni flawedams iifafas, tee „prattifkee idealifti.“ Bet — fo war wehl drofchat teift — ees fawu jeku jo projam „tumfchais miljõs“ un wişa jaunå paudje, kura juht tam lihdfi. Tås ideali newar eetilpt fabrikå, waj bodè; teem jabuht plafchakeem, augftakeem. Jaunå paudje gan fapratis agrako, jaunako Meedru, kam fhahpa peh3 dseeşmas, kas fa ehrgta fpahrneem ne-

ftu augšchup dwehšeli un kas „Škaidrā širdī“ šinaja ko augstaku par meeru un mantu, bet tai newar buht nefas kopejš ar to Ņeedru, kas nonem zepuri preekšch breešmu darbeem un šludina pazeešchanos, namu zelšchanu un weikalu dibinašchanu. Šche šawus idealus dibinas jaunā paaudse newar, jo ta buhtu winas idealisma pašch nahwiba!

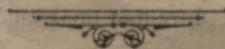
Wiša Ņeedras darbiba bija ša intrešants kulturas ekšperiments. Ņehmās apdahwinats rakstneeks iškubht šawu talentu weikala nolugkeem, pahrgahja turigako pušē, dewa tautai tīfai to wispopularako, wiswezako, gribeja ištapt katra garšchai, gan ar futinošcho „Bads un mihlestiba“, šentimentali pilšoniško „Bili Bahlodši“, gan ar joku šaktu, šarifaturam, tautišku amatneezibu, raksteem par šaru, šara bildem un wišu, kas tīf uš deenas šahrtibas. Žehlās jautajums: waj ta leeta ees? Dašchs jau bihštijās, ša tauta teešcham eekuhšchot tīf plašchi iškiftōs tīhflōs, jo šad lubeneekeem šweešchi jeed, šapehž tee nešeedēs rakstneekam, kas ijmanto tos pašchus knīfus, tīfai peešola wehl glihtaku, raibaku un literariškaku preži ar škaištu un škaku idealu etiketēm! Šapehž lai publika nejuštos omuliga pee „Auštruma“ lapam? — Bet brihnums: jau pehž pirnā pušgada Ņeedra pats šinoja, dašchi lašitaji šchim pahrmētot, ša raksti „Auštruma“ ešot pahrak šekli, pahrak daudš runajot par šaru un weenmehr welki ušbruhkot jaunai paaudsei... Ša runaja tauta... Ša peerahdija katram maštizigam, ša winu newar uš ilgaku laiku apmeerinat tas, kas gan šola wairak špehka eeneš dšihwē“ (kuršch to lai nešolitu), bet ar wišu, šo raksta, eenes tīfai nešpehku, nošlaphē un eemidšina špehkus. Ūri laukšaimneekeem wiša nahšotne wehl ir preekšchā, tee wehl ir eekarotaji

un newar palitt pee ta ween, kas teem jau ir. Džet
 Needram buhtu preefich wineem nošodit ņewi uš lehnu,
 bet drošču pašču a h w i b u. To nedaris neweena
 ņahra, kas wehl dšihwa, un taiņni winas dšihwibas ņpehts
 winu atrauj nošt no mironeem!

Sinams, ņkatotees no augštaka redjes ņtahwołta,
 wišs ņchis weikals jau no ņahkuma lišas kà ahrprahtigs
 uņnehmums, wismaņ donkchoterija. Lai til eedomajas,
 ka žilweks gribeja buht politikis un politikšs pareģis, ņam
 wišas politikškas gudribas awots bija — atklatà, ne-
 brihwà preše!? Lai eedomajas, ka žilweks no ņawa at-
 tahtà kaktà gribeja iņkonkuret ar ņawu pelesko ņchurnalu
 no ņtrahdneeku uštizibas tos, ar kureem pehdejee arween
 ir kopà, ņtrahdà un žihnàs?! Tas iņklausas kà klawna
 joks, ja ta nebuhtu tragikš behdiga pateešiba! Behdiga
 ar to, ka bankroteja apdahwinata dšejneeka talents...
 Žil raksturigi, ka kur winšč kà dšejneeks paguwa eewit-
 not — un ar pilnu teešibu — deejgan plaščas aprin-
 das, tur kà ņabeedrišks darbineeks winšč weenmehr wa-
 rejis pulzet ap ņewi tikai „masu pulžiau“. Tà jau no studiju
 laikeem, kà tagad. Un nekur ņchis masais pulžinšč naw
 atstahjis dšitakas pehdas un arween maša pulžina pra-
 weets ir aiņģahjis — bej atbalšs. Waj tagad laika
 ņtrahwa lihdi ar wišu pagahtni apraks ari winu ņawà
 bejdibenà? Kas ņin... Kad ari Needras dšejneeka ņla-
 wai bej ņchaubam buhs lemts ilgaks muhščs tautas pee-
 minà, tad par to, ko winšč ņabeedrišku ir ņludinajis, apgreh-
 kodamees netizibà uš žilwezes nešalauščamo ņwehto garu,
 par to nahkotne nešinàs žitu ņludinat, kà tos wišeem
 ņabeedriškeem darbeneekeem dšiti wehrà leekamos wahrduš:

Bet kas leelidamees pahrdot
 Wed uš tirgu pelawas,
 Tas kà pelus wehjam ahrdot,
 Suhd no kauschu peeminas! "

Reimannu Jahna apgahdeens:

	Rap.
J. Zelma. Par zistvezes attihstribu	5
K. S. Garu sauzeji, jeb: waj spiritismam ir sinatniskā pamatē	10
W. Berezajeva. Svaigšne. Tulk. J. Sankawa	5
J. Ņara. Makhša un tikumiba	7
J. Ņara. Pateesiba un meli rakstneezibā un dšihwē	20
Ņswara. Stahsts.	8
Slahpes. Is Bellamija romana.	7
J. Ņara un W. Dermana. Ko Andrewo Needra mums sludina?	20

Drihsunā isnahks:

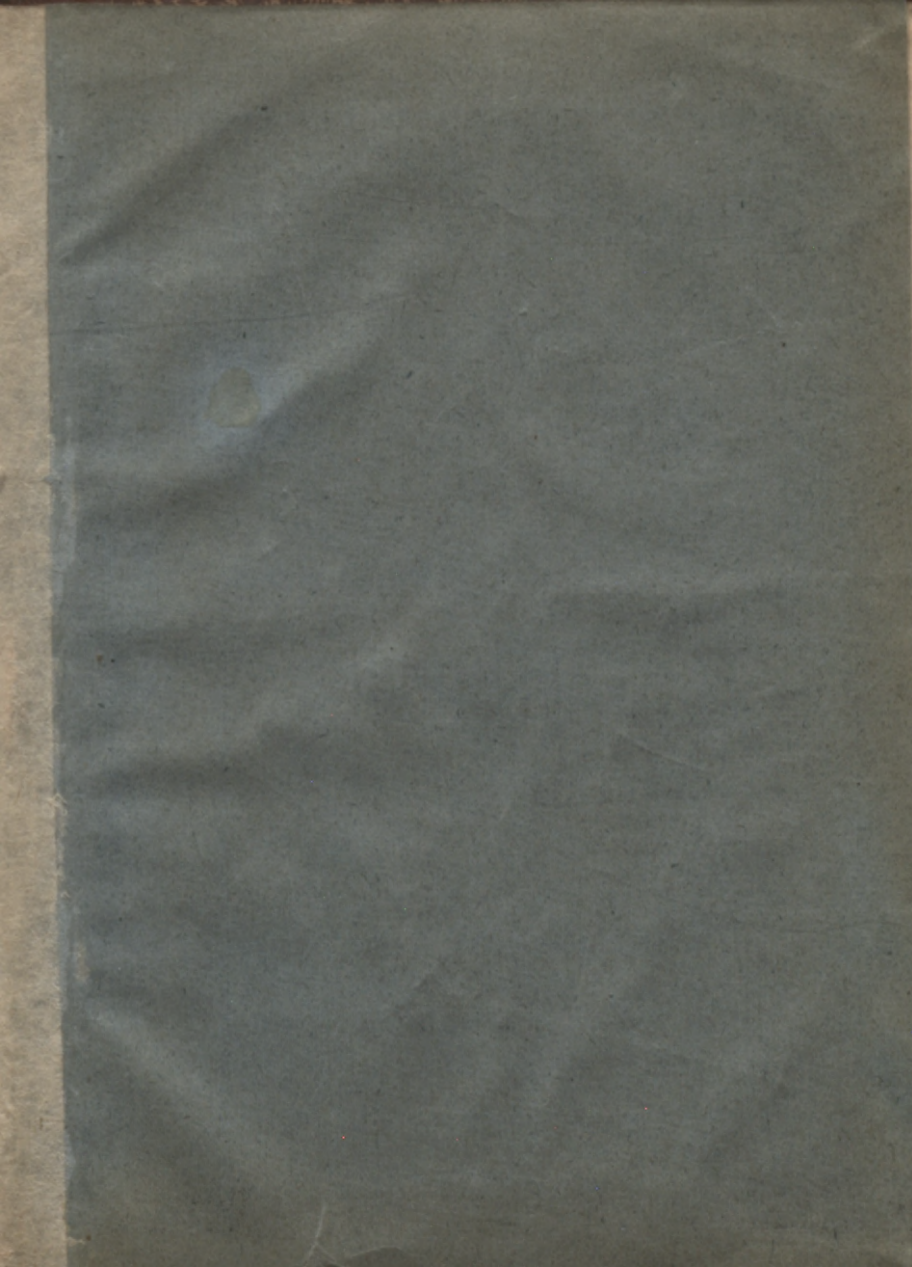
Mahkotnes Skanaš. Dsejolu krahjums.
Behrnu literatura. I. No J. Sankawa.

Dausunā un masunā dabujamaš pee isdeweja, Rīgā,
Dfirnamu eelā (Мольничная) № 66, ds. 20.

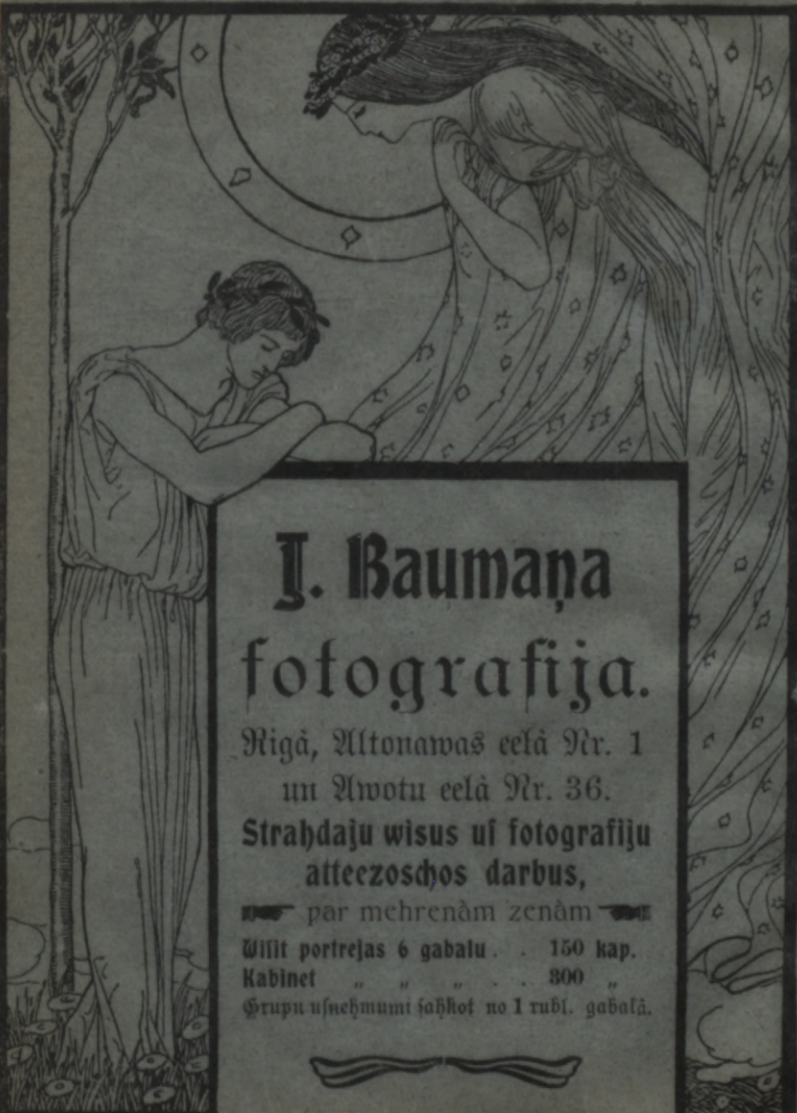
K. Makhša „Sinatniski-popularā biblioteka“:

Seme debesē plashumā	5
Saule nu mehnesis	5
Saules sistema	7

50

I. Baumaņa fotografija.

Rīgā, Altonavas eelā Nr. 1
un Aivotu eelā Nr. 36.

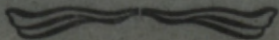
**Strahdaju wisus un fotografiju
atteezoschos darbus,**

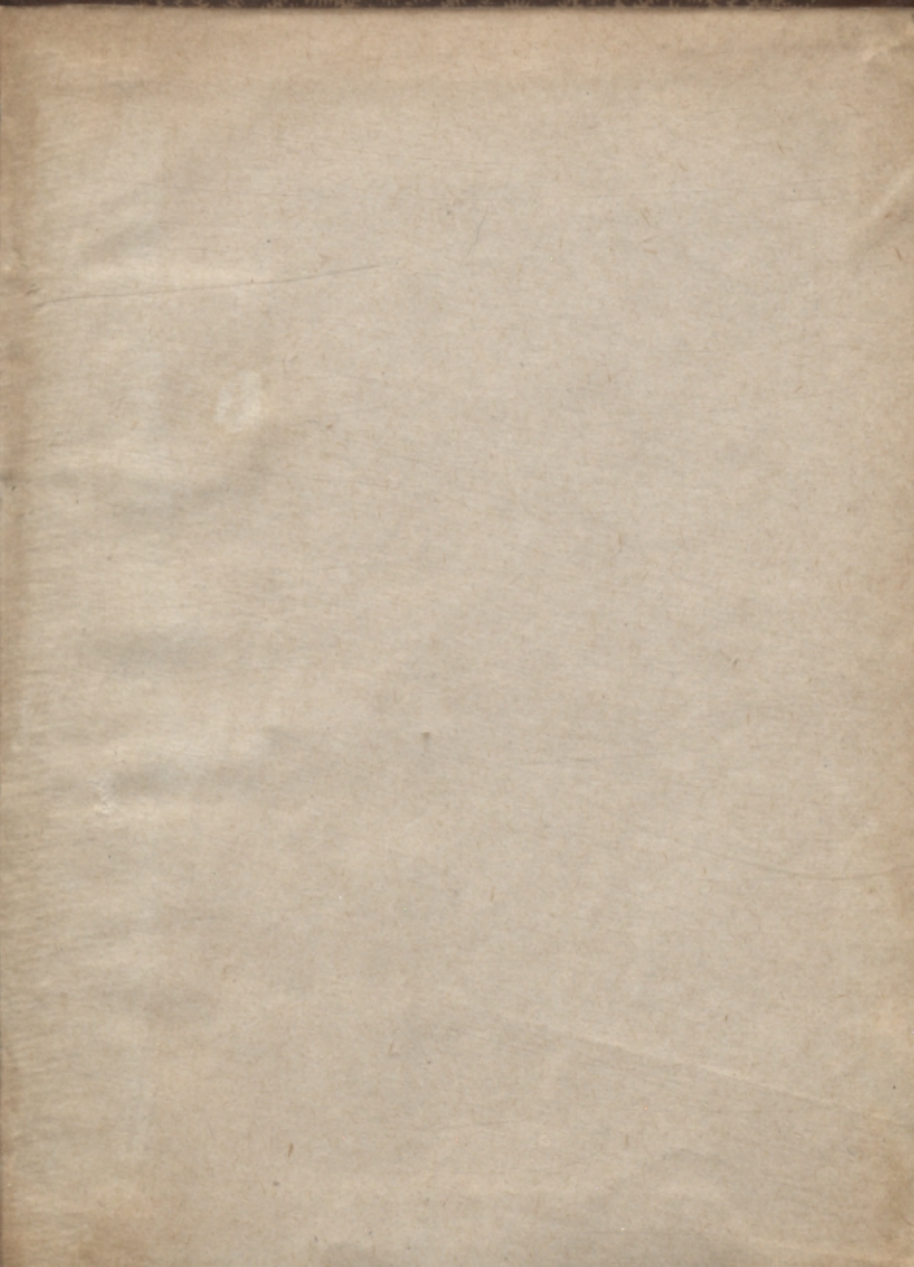
par mehrenām zenām

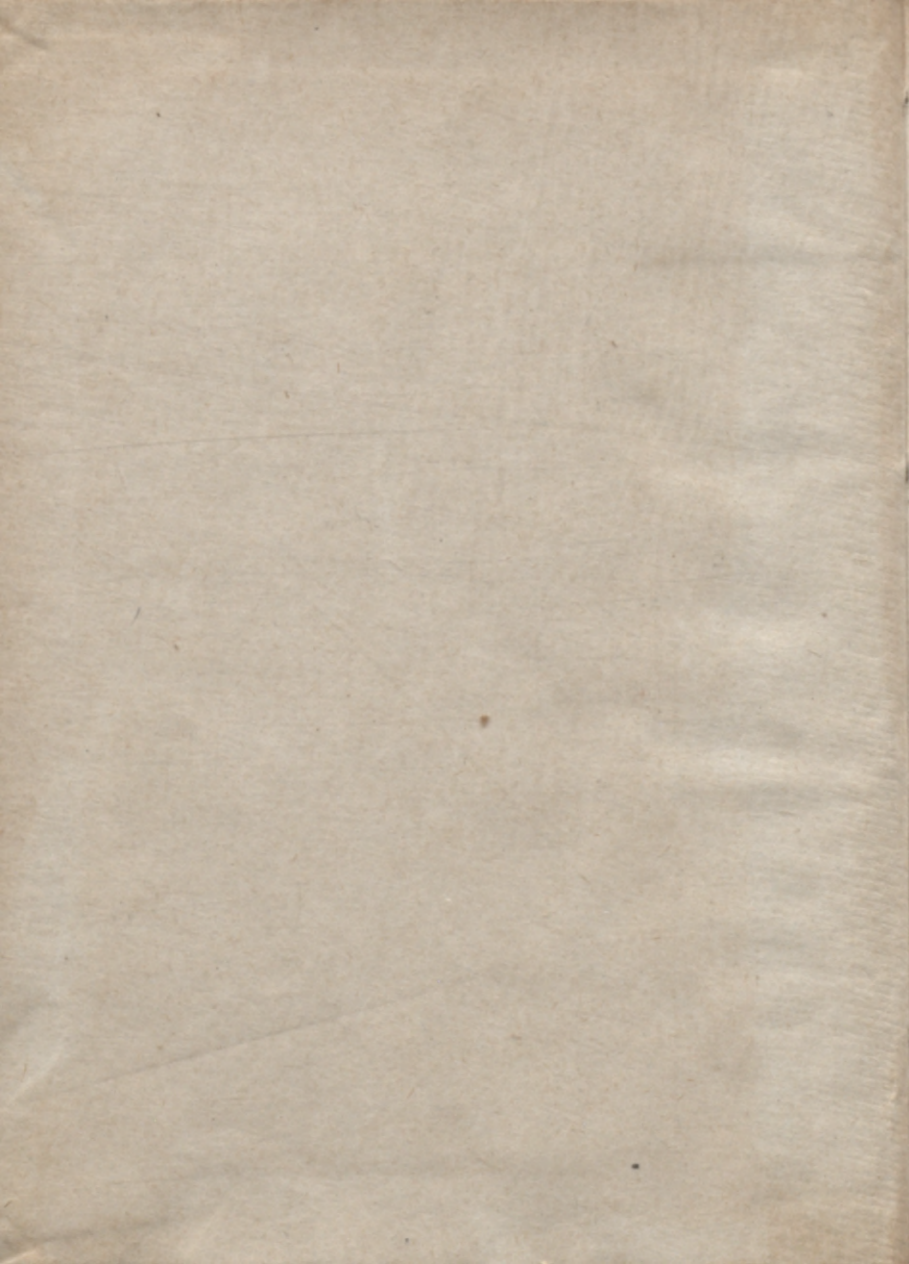
Wilt portrejas 6 gabalu . . . 150 kap.

Kabinet " " " " . . . 300 "

Grupi usnehmumi sahhot no 1 rubl. gabalā.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0302058413